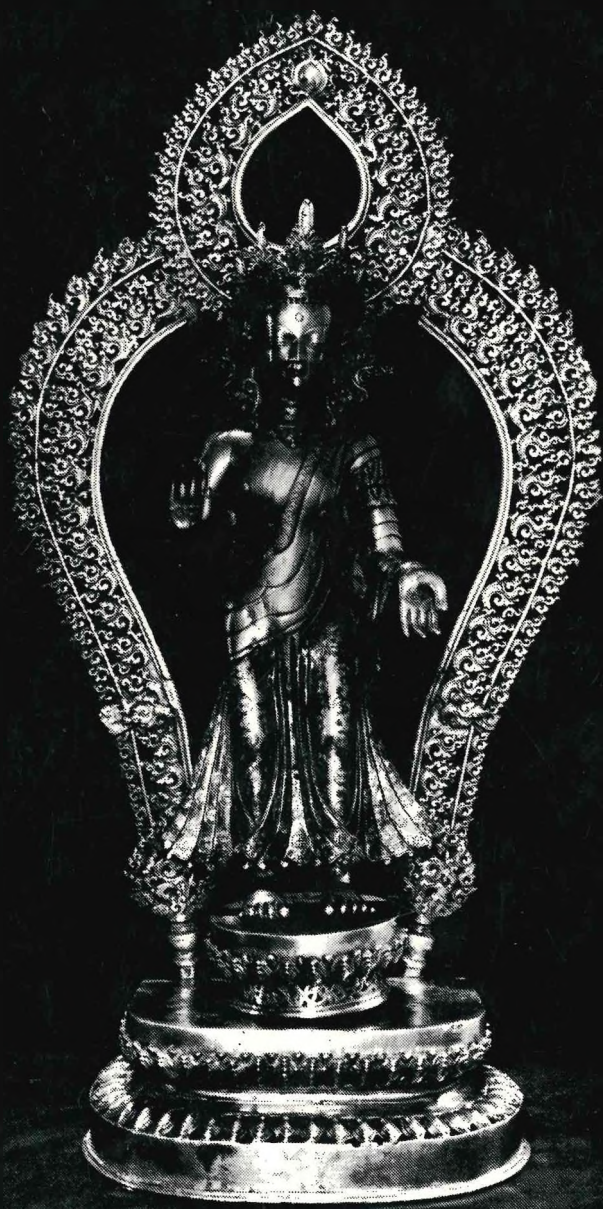

K. 1702
MAISTA MŰVÉSZET
KIÁLLÍTÁS
KŐRÖSI CSOMA SÁNDOR EMLÉKÉRE

Iparművészeti Múzeum Budapest 1984.

K1702

HFMK
20230113

Majtréja bódhizattva, az eljövendő világekorszak
Buddhája

LAMAISTA MŰVÉSZET

KIÁLLÍTÁS

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR

EMLÉKÉRE

A HOPP FERENC KELET-ÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM GYŰJTEMÉNYÉBŐL

ART OF LAMAISM

EXHIBITION TO

ALEXANDER CSOMA DE KÖRÖS'

MEMORY

FROM THE COLLECTION OF THE FRANCIS HOPP MUSEUM OF EASTERN
ASIATIC ARTS

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM
MUSEUM OF APPLIED ARTS BUDAPEST 1984

A kiállítást rendezte és a katalógust írta, Ferenczy László
és Szabó Béla munkájának felhasználásával:
Using up the work of László Ferenczy and Béla Szabó ar-
rangement and catalogue text by:
FEHÉR Judit

A Kőrösi Csoma útját ábrázoló térképet Baktay Ervin nyomán közöljük

A kiállítást tervezte:
Display:
MAGYAR Tiborné

Közreműködtek:
With the collaboration of:
PAYER Károly
DOMOKOS Judit
Z. FIKÓ Katalin
HORVÁTH Vera
JUHÁSZ Gábor

Fotók:
Photos:
KOLOZS Ágnes
WAGNER Richard

A katalógust tervezte:
Catalogue design:
VARGA István

Felelős kiadó:
Edited by:
Dr. MIKLÓS Pál

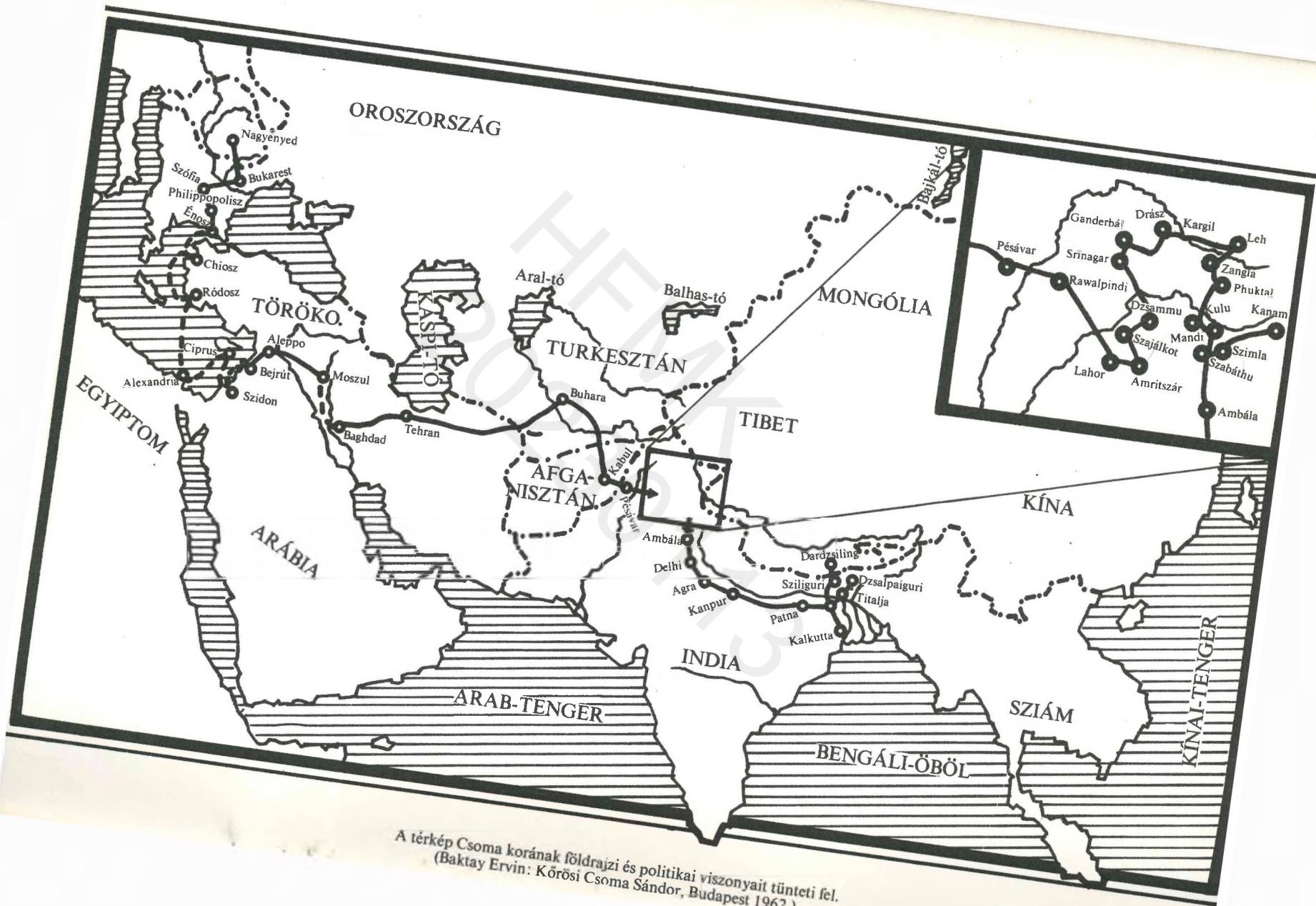
A Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum, a távol-keleti művészetek és kultúrák hazai gyűjteménye és kutatási központja, szívesen vállalt kötelességének tartja, hogy emlékkiállítással adózzon Kőrösi Csoma Sándor tudományos tevékenységének születése 200. évfordulóján.

A hazai orientalisztika egyik ága, egyben táplálója és forrása, a távol-keleti műtárgyak gyűjtése és azok művészettörténeti, művelődéstörténeti tanulmányozása éppen olyan sokat köszönhet Csomának, mint orientalisztikánk egésze: azt a modernnek minősíthető tudományos magatartást, amelynek lényege a helyszíni terepismeret, a filológiai (nyelvtudományi) alapozás és az összehasonlító vizsgálat becsülete. Csomának mindannyian, akik a távol-keleti kultúrákkal foglalkozunk, adósai vagyunk.

Külön öröm számunkra, hogy Csoma egyik legérdemesebb életrajzírója, és munkásságának emlékezetének ébrentartója, Baktay Ervin, múzeumunk munkatársa volt.

A mi emlékezésünk célja kettős: fel szeretnénk idézni egyrészt – Baktay nyomán is – Csoma pályaképét és tudományos érdemét, másrészt – múzeumunk gyűjteménye kötelez erre – azt a kulturális atmoszférát, amely Csoma „pénz és taps nélkül” való fáradhatatlan és kitartó, példásan önzetlen munkásságának természetes hátterét és alapját adta: a tibeti kultúra emlékeiből sugárzó, számunkra egyszerre idegen s mégis vonzó világot.

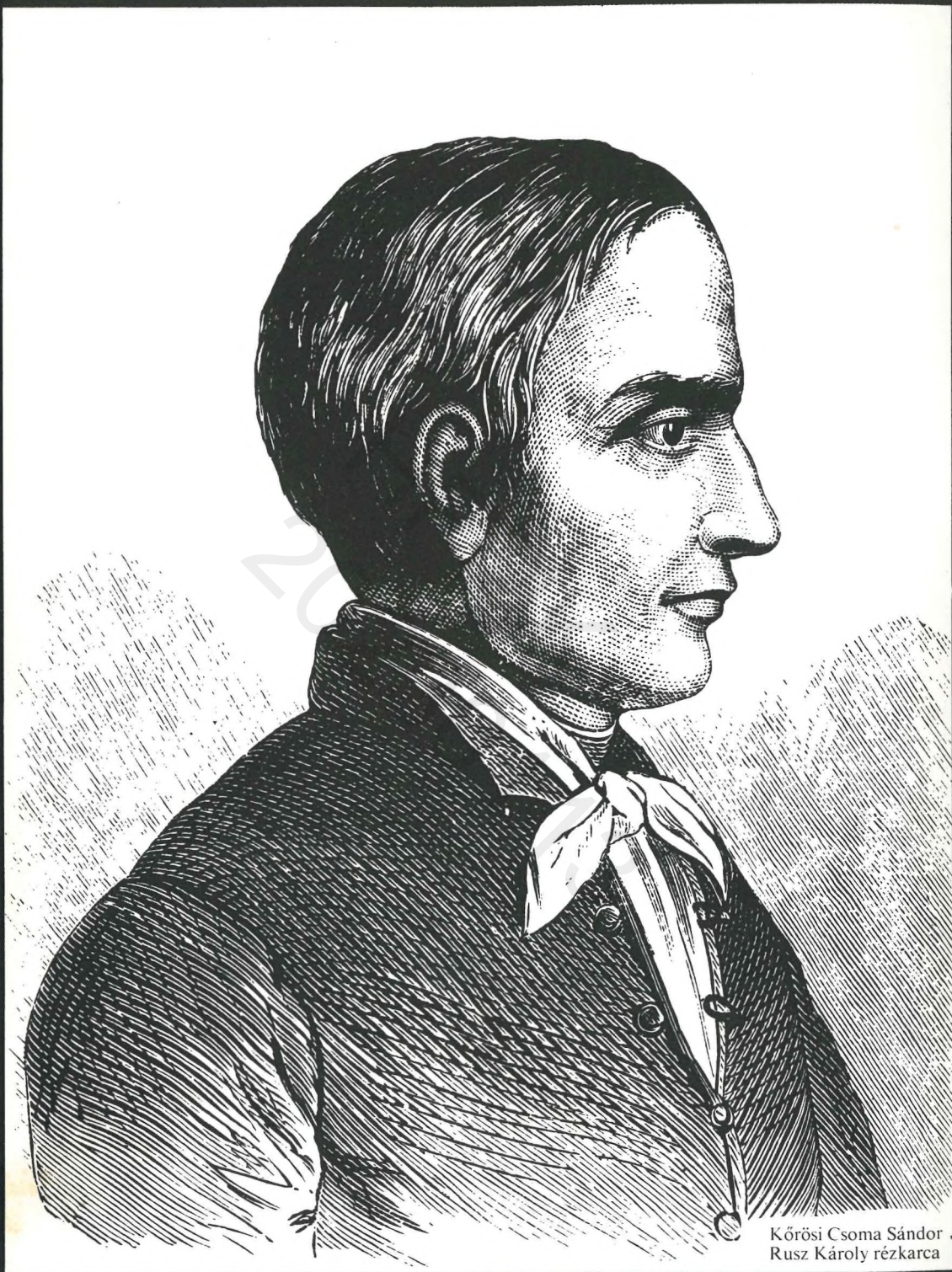
Miklós Pál

A térkép Csoma korának földrajzi és politikai viszonyait tünteti fel.
 (Baktay Ervin: Körösi Csoma Sándor, Budapest 1962.)

KÖRÖSI CSOMA ÚTJA

HEMKA
20230713

Kőrösi Csoma Sándor
Rusz Károly rézkarca

Csoma Sándor Erdélyben a Háromszék megyei Kőrös faluban született 1784 áprilisában. A Csoma család szegény székely család volt, s a földművelés, állattartás mellett szitakészítéssel is foglalkozott. A székely katonacsaládok határőrségre voltak kötelezve, s így Sándornak is határőrnek kellett volna mennie 16 éves korában. A család azonban ráállt, hogy tanulmányait a nagyenyedi Bethlen Kollégiumban folytassa.

Csoma 1799-ben, 15 éves korában érkezett a nagyenyedi Kollégiumba, s 15 évet töltött ott szorgalmas tanulással. Mivel családja nem tudta anyagilag támogatni, a kollégiumi évek alatt saját magának kellett gondoskodnia a megélhetéséről. 8 éven át tanult szolgadiák-ként az alsóbb osztályokban, majd 1807-ben megkezdte felsőbb tanulmányait. A kollégiumban kitűnt szorgalmával, félelmetes emlékezőtehetségével és aszkétikus életmódjával, s kiváló eredményei már itt meghozták az elismerést. A felsőbb osztályokba ösztöndíjat nyert, s ezenkívül az alsóbb éveket taníthatta. Tanulmányait 1814-ben fejezte be, de még egy éven át a kollégiumban maradt és a diáktestület senioraként dolgozott. Állítólag itt, Nagyenyeden tette első fogadalmát, hogy a magyarok eredetének felkutatására Keletre fog utazni.

Csoma 1816-ban ösztöndíjat nyert a göttingeni egyetemre, ahol több mint két évet töltött. Itt mélyítette el tudását az orientalisztika területén, itt ismerte meg alaposabban a külföldi professzoroknak a magyarok eredetére vonatkozó tudományos elméleteit. Ezek az évek érlelték meg azt az elhatározását, hogy Belső-Ázsiába utazik a magyarok ősi testvéreinek hitt ujjurokat felkutatni, magyar őstörténeti kutatásokat folytatni. Csoma szisztematikusan készült a tervbe vett ázsiai utazásra. Már a göttingeni egyetemre való érkezekor 7 nyelvet tudott, s ott további 5 nyelvet megtanult. Többek között az arab, török és angol nyelvvel kezdett foglalkozni, mivel úgy ítélte, hogy szüksége lesz rájuk mind kutatásaihoz, mind a mindennapi életben.

Csoma 1818. július 29-én hagyta el a göttingeni egyetemet, s visszatért Nagyenyedre, ahonnan többször ellátogatott Kolozsvárra, a Tudós Körbe. Mivel eredeti tervei szerint Oroszországon keresztül akart eljutni Kínába, 1819-ben Temesvárra és Zágrábra utazott, hogy a szláv nyelvekkel foglalkozzék. Megta-

nulta az oszláv nyelvet, amely a különböző szláv dialektusok megértéséhez igen jó alap volt.

1819 novemberében, 35 évesen indult Nagyenyedről Ázsiába. Eredeti útvonalától eltérően Konstantinápolyba igyekezett, ahol az arab forrásokat akarta tanulmányozni. Amikor Bukaresten, Szófián keresztül Philippopoliszba (mai Plovdiv) érkezett, hírért vette, hogy Konstantinápolyban pestis dűl, s kénytelen volt megváltoztatni útvonalát. A Földközi-tengeren áthajózva Alexandriát, Ciprus szigetét, Szidónt, Beirutot, Aleppót érintve Moszulba jutott. Innen a Tigris folyón Bagdadba utazott tutajon, majd egy karavánhoz csatlakozva Teheránba folytatta útját. Teheránban mintegy félét maradt, itt az angol követség pártfogását élvezte. Az itt töltött idő alatt a perzsa grammatikát tanulmányozta, s ekkor küldte el első leveleit Magyarországra. Nagyenyedi professzoraitól kutatásaihoz anyagi támogatást kért, s ez a kérése országos gyűjtést indított el. A Perzsia és India közötti utak veszélyességére való tekintettel Csoma Teheránt elhagyva örmény ruhában folytatta útját.

A turkesztáni Bokharán keresztül az afgán fővárosba, Kabulba utazott, majd 1822 márciusában a pandzsábi Lahort elérve megérkezett Indiába. Lahorban 10 napig maradt, s a szikhek szent városán, Amritszáron át továbbutazott Srinagarba, Kasmír fővárosába. Csoma úticélja Kelet-Turkesztán, azaz a Kínában található Tarim-medence volt, ahova Ladakh fővárosán, Léhen majd Jarkenden keresztül vezetett az út. Mivel a zavaros politikai helyzet miatt hosszas várakozás után sem sikerült Jarkendbe induló karavánt találnia, úgy döntött, hogy visszatér Lahorba, s ezért újból Srinagar felé vette útját. Ekkor történt, hogy a Drász felé vivő úton, a Himbabsz folyónál találkozott William Moorcroft angol kormánybiztossal. Az 52 éves Moorcroft széles látókörű, jó ítéletű ember volt, aki az akkor 38 éves Csoma képességeit, kitartó szorgalmát, tudomány szeretét látva felismerte a magyar tudósban a nem mindennapos lehetőséget. Támogatást ajánlott Csomának, ösztönözte, hogy tanulja meg a tibeti nyelvet, s ismerkedjék meg a tibeti irodalommal. Csoma elvállalta, hogy tibeti-angol szótárt és tibeti nyelvtant fog készíteni, s úgy gondolta, hogy eme feladat nem ütközik eredeti terveivel, mivel a tibeti könyvekből fontos adatokat remélt szerezni a

magyarok rokonaira, őstörténetére vonatkozóan.

Tibeti tanulmányait 1823 júniusában, 39 évesen a Zanszkár tartományi Zangla kolostorban kezdte Szangje Puncog láma vezetésével. Bizonyos, hogy az első időkben különösen nagy kitartást kellett tanúsítania, hiszen a tibeti beszélt és írott nyelvet egyszerre, közvetítő nyelv nélkül kezdte tanulni. A kezdeti nyelvi nehézségek leküzdése után Csoma a tibeti irodalommal kezdett ismerkedni. Elsősorban a kánonikus irodalmat, azaz a tibeti buddhizmus szent könyveinek két nagy gyűjteményét, a Kandzsurt és a Tandzsurt tanulmányozta. A Kandzsur és a Tandzsur hatalmas gyűjtemények, együttvéve kb. 320 kötetet tartalmaznak. Csoma, hogy átfogóbb képet kapjon a tibeti irodalomról, hogy megkapja azokat a vezérfonalakat, amelyeket követve eligazodhat e tengernyi irodalmi anyagban, kivonatokat készíttetett Szangje Puncog, Künga Csöleg, Cultrim Gyaco lámákkal a buddhista filozófiai rendszerekről, a tibeti orvostudományról, asztronómiáról, logikáról, nyelvtanról stb. . . Ezeket a lámák által Csoma kérésére írott műveket nevezzük Alexander könyveknek, s jelenleg a Magyar Tudományos Akadémián találhatók.

1824 novemberében Csomát az angol álmódon, Szabáthuban találjuk, ahol mintegy félévet kényszerű várakozással kellett eltöltenie. Az angol kormány a politikai viszonyokra való tekintettel önéletrajzot, beszámólót kért Csomától, s csak 1825 márciusában engedélyezte, hogy további kutatásokat folytasson Nyugat-Tibetben.

Csoma tibeti tanulmányainak második színhelye a Puktáli kolostor volt, ahol 1826 végéig tartózkodott. Erről az időszakról Csoma mindig keserűséggel beszélt, mivel Szangje Puncog láma ígérete ellenére már nem foglalkozott vele oly odaadóan, mint Zanglában. Ám az itt töltött hónapok mégsem múltak el eredménytelenül. Befejezte tibeti nyelvtanát, kivonatokat készített a tibeti irodalmi munkákból, és számtalan kéziratot, fanyomatot gyűjtött össze.

1827 januárjában Csoma visszatért Szabáthuba, ahol az angol kormányzerveknek előterjesztette kérését, hogy még 3 éven át folytatni szeretné tibeti tanulmányait. Hosszas várakozás után, 1827 júniusában végre megkapta az engedélyt az újabb, 3 éves tanulmányút-

ra. 1827 augusztusában Kánum kolostorába ment, amelynek nagyon gazdag könyvtára volt. Itt dolgozott 3 éven át Szangje Puncog láma közreműködésével, s ezek az évek igen gyümölcsözőek voltak Csoma számára. Befejezte szótárát, nyelvtanát, a Mahávjút-patti (szanszkrit-tibeti buddhista szakszavak gyűjteménye) fordítását, később megjelent tanulmányaihoz jegyzeteket, fordításokat készített.

1830 őszén, 7 éves kutatómunka után, 46 évesen Csoma véglegesen elhagyta Nyugat-Tibetet, hogy kéziratait Kalkuttában sajtó alá rendezze. Ugyanakkor a Bengáli Ázsiai Társaság könyvtárosa lett, s feladata a Nepálból származó tibeti könyvek katalogizálása volt. 1832-től a Bengáli Ázsiai Társaság Folyóiratában, valamint az „Asiatic Research” kötetiben folyamatosan jelentek meg tibeti tárgyú cikkei, s 1834-ben kiadásra került tibeti nyelvtana és tibeti-angol szótára is. Csoma már 1832-re elkészült a Mahávjút-patti fordításával is, de ez a buddhista terminológiai szótár csak 1910-től, részletekben jelent meg. Csoma összes munkájának első teljes kiadása a Magyar Tudományos Akadémiának köszönhető: ebben az évben, Csoma születésének 200. évfordulója alkalmából jelent meg 4 kötetben.

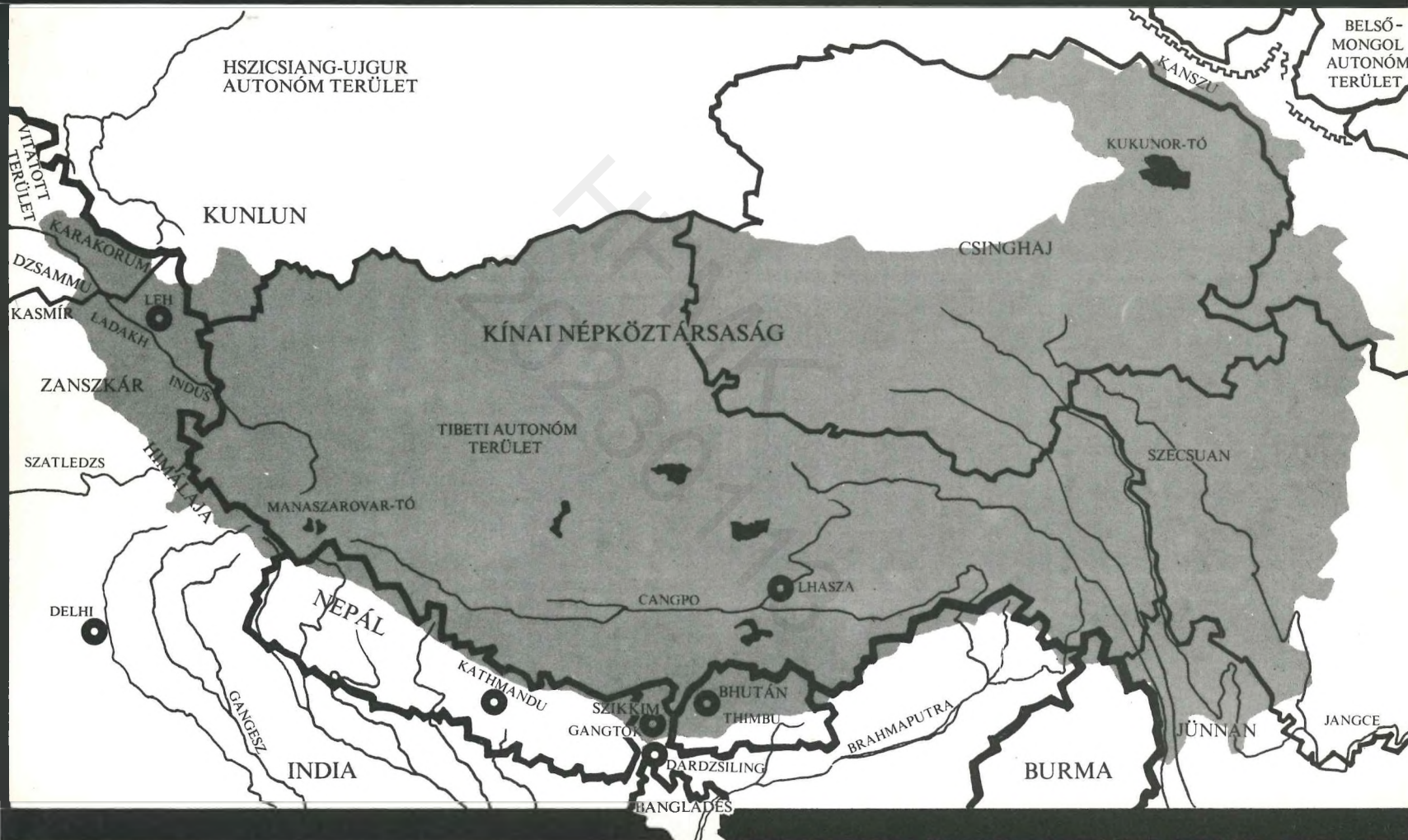
Csoma Kalkuttában intenzíven tanulta a szanszkrit nyelvet, hiszen már a kolostori éveit alatt felfedezte, hogy a tibeti kánonikus irodalom nem más, mint Buddha kinyilatkoztatásainak (a Kandzsur gyűjtemény) és az ind kommentárirodalomnak (Tandzsur) szanszkritből tibetire átültetett változata. 1835 decemberében Csoma Bengáliába utazott, s ott főleg a szanszkrit és bengáli nyelvekkel foglalkozott. Noha útlevelét 3 évre kapta, már 1837 végén visszatért Kalkuttába, s 1842-ig minden erejét tibeti tanulmányainak szentelte. Újabb tibeti tanulmányokat publikált, s tovább dolgozott a Bengáli Ázsiai Társaság könyvtárosa-ként.

1842 februárjában, 58 évesen újra útrakelt, hogy régi álmát megvalósítsa: Lhaszán áthaladva megkeresse az ujugrok földjét Belső-Ázsiában. Ám csak Dardzsilingig jutott el, ahol az úton kapott maláriától 1842. április 11-én meghalt.

Csoma tibeti tanulmányaival úttörő munkát végzett, kutatásai révén megnyílt az út a lamaista kultúra hatalmas kincsesházának tudományos feltárásához.

TIBET ÉS A LAMAIZMUS

ELŐSZÓ
TIBET
20030113

A tibetiek országot Bod-nak nevezik. Az Európában elterjedt Tibet elnevezés a To-bod (Felső-Bod) tibeti szóból származik. A térképen feltüntetett tulajdonképpeni Tibet a Kínai Népköztársaság Autonóm Területe, ám a régi nagy Tibet határai egészen máshol feküdtek, s a tibetiek által lakott területek (etnológiai Tibet) ma is jóval nagyobbak.

Ma a Kínai Népköztársaság Tibeti Autonóm Területén kívül tibetiek élnek a Kínai Népköztársaság nyugati tartományjaiban, az Indiai Köztársaság észak-keleti részén (Szikkim államban), az indiai Dzsammu és Kasmír államban (Ladakhban, más néven Nyugat-Tibetben), Bhutánban, valamint Nepálban.

Az i. sz. VII. században a Tibeti-fennsík nomád törzseit Szrong-bcan szgam-po tibeti király egyesítette, s a Brahmaputra egyik mellékfolyója, a Jarlung völgyében erős központi hatalmat hozott létre. A Szrong-bcan szgam-pó idejétől a IX. század végéig terjedő időszakot nevezzük királykornak, amikor is a tibetiek virágzó, egységes államban éltek, s több belső-ázsiai törzset leverve újabb és újabb területeket hódítottak meg.

A királykor idején, az i. sz. VII. században felvett buddhizmus a központi hatalom vállalása lett. A legendák szerint Szrong-bcan szgam-pó nepáli illetve kínai buddhista felesége ösztönzésére döntött a buddhizmus felvétele mellett. Thom-mi Szam-bhóta a király megbízásából Indiából buddhista könyveket hozott Tibetbe, s egy észak-indiai írástípus mintájára létrehozta a tibeti ábécét.

Az egységes királykor után apró tibeti hercegségek folytattak véres harcokat a hatalomért. A XI–XII. században számtalan kolostor, lamaista rend jött létre, s a különböző lamaista rendek az egymással hadakozó hercegségek védnökségét élvezték. A XIII. századtól kezdve, noha a feudális széttagoltság továbbra is megmaradt, hol az egyik, hol a másik dinasztianak sikerült hegemoniát kivívnia. Ebben az időszakban mindig az éppen uralomra jutott dinasztia támogató lamaista rend tett szert nagyobb hatalomra. Így például a XIII. századtól a XIV. század közepéig a mongolok támogatását bíró szaszkjapa rend, a XIV. század közepétől a gelugpa rend (sárga sapkások), majd a karmapa rend élvezett elsőbbséget a világi hatalmakkal összefonódva. Végül 1642-ben a hatalmi harcból a gelugpa rend került ki győztesen, amely a kosut-mongolok

segítségével teokratikus államot hozott létre a mai Tibeti Autonóm Területen. A teokratikus államot megalapító 5. dalai láma, Bló-bzang rgya-mchó üldözése előtt több lamaista rendnek el kellett menekülnie, s ezek a Himálaja vidékeken találtak menedéket. A tibetiek lakta területek mai politikai határai hozzávetőlegesen a XVII. század folyamán jöttek létre, amikor Szikkim, Ladakh és Bhután megvédte magát az 5. dalai lámával szemben, és önálló tudott maradni. Ladakh 1841-ben, Szikkim pedig 1947-ben lett India része. A tibeti teokratikus állam 1950-ig állt fenn, 1950-től Tibet a Kínai Népköztársaság része.

Ahhoz, hogy megértsük a tibeti buddhizmus (lamaizmus) mibenlétét, meg kell ismerkednünk a buddhizmus rövid történetével, hiszen az Indiában született buddhizmus hatalmas változásokon ment át, amíg Tibetbe eljutott. A buddhizmust az i. e. VI. században Gautama Sákjamuni Sziddhártha alapította. E korai buddhizmus a bráhmanizmus, a kasztrendszer ellenlábasaként keletkezett, s főleg erkölcsi tanításokból állt. Elvetette a rituálét, a papok szentségét, az istenségek tiszteletét. Útmutatást adott arra nézve, hogy hogyan lehet kikerülni a szenvedésekkel teli számszárából (a lét körforgása, az újraszületések láncolata), hogyan szüntethető meg a karma (az újraszületés következményével járó tett).

Az alapító halála után, az idő múlásával a buddhizmus egyre nagyobb területeket hódított meg, s a terjeszkedéssel természetszerűen együttjárt a Buddha életében még le nem írt tanok folytonos alakulása, s az újonnan felvetődött, Buddha által megválaszolatlan vallási, filozófiai kérdések körüli vita. Az időszámításunk körüli időkre már kikristályosodott a buddhizmus két nagy irányzata, a mahájána és a hinajána, s az i. sz. I. században a dzsalandharai zsinaton már hivatalosan is szentesítették a buddhista egyház kettészakadását.

A Buddha eredeti tanításához közelebb álló hinajána (kis kocsi) azon kevesek iskolája, akik a Világtörvényt (dharma) felismerve tisztá, szenvedélytelen életmódjukkal karmájukat fokozatosan elfogyasztva, megszabadulnak az újraszületések láncolatától és a Nirvánába jutnak.

A mahájána (nagy kocsi) ezzel szemben a sokak iskolája, mely szerint nemcsak az erkölcsös, lemondó élet, hanem a hit, az istenségek tisztelete is elvezethet a megvilágosodáshoz. A

történelmi Sákjamuni Buddha személyének fokozatos absztrahálása, istenségé emelése létrehozta a mahájána buddhizmusban a kezdetek kezdetétől önmagában-létező Ósbuddha (Ádibuddha) fogalmát, aki mindennek ősoka, esszenciája. Szorosan az Ósbuddha elképzeléséhez kapcsolódott a trikája (Buddha 3 teste) rendszer kialakulása, amely szerint az Ósbuddha meditáció útján létrehozott 5 szellemi fiat, azaz 5 meditációs buddhát (dhjánibuddhát). Az 5 meditációs buddha ugyancsak elmélkedéssel 5 újabb szellemi fiat, az 5 meditációs bódhiszattvát (dhjánibódhiszattvát) teremtette meg, akik szellemi atyjaikkal ellentétben aktívan részt vesznek a világ teremtésében. A világnak 5 korszaka van, s a hit szerint minden egyes világkorszakot valamelyik meditációs bódhiszattva teremt a meditációs buddhája szellemi kezdeményezésére. A meditációs bódhiszattváknak ezenkívül földi megtestesüléseik vannak minden egyes világkorszakban, s ezek az ember-buddhák (mánusi-buddhák). Az ember-buddhák, mint pl. Sákjamuni Buddha is, az emberiséget tanítják a buddhista tanra. A mahájána buddhizmus létrehozta a bódhiszattva ideált, azaz azokat a lényeket, akik megvilágosodottak bár, lemondanak a nirvánáról, hogy a szenvedők megváltásán fáradozzanak.

A mahájána buddhizmusnak nincsen szokványos értelemben vett alapítója. Alakítóinak sorában jelentős helyet foglal el az i. sz. II. században élt Nágárdzsuna, a mádhjamika (közbünső) filozófia megalapítója. Legnagyobb érdeme a súnjátá (üresség) tan kifejtése, mely szerint a dolgok „ürességük”, szubsztancia-nélküliségük miatt nem valóságosak, nem igazán léteznek. Az abszolút valóság verbális módon, megkülönböztető tudással nem közelíthető meg, csupán intuícióval.

Az i. sz. IV. században Aszanga megreformálva beleolvasztotta a mahájána buddhizmusba a hinduizmusban kifejlődött jógácsára (jóga-út) tant, az egyéni és a világlélek extatikus elmélkedés útján való egyesülésének gyakorlatát. Ugyanakkor rendszerbe foglalta a mantráját (varázsformulák kocsija) is, amely a varázsigeek használatára, bűvös szertartásokra, természetfeletti erők szerzésére vonatkozó tanításokból állt.

Az i. sz. VI. századra tehető a tantrizmus vagy saktizmus kifejlődése. A tantrizmus be-

vezette az istenségek női energiáinak (sakti) tiszteletét, a világmindenség férfi és női, pozitív és negatív egységéről szóló tanítást.

A VII. században, amikor a buddhizmus eljutott Tibetbe, a mahájána már számtalan hindu és buddhista istenséggel, démonokkal, varázslókkal, szentekkel stb. teli vallás volt.

A lamaizmus (tibeti buddhizmus) igazi megszületéséről csak a VIII. században beszélhetünk, amikor a tantrikus jóga iskola mestere, Padmaszambhava Indiából Tibetbe ment, hogy megküzdjön a buddhizmust ellenző, s a samanisztikus tibeti ősvallást (bon) pártoló papokkal. Padmaszambhava mondható a lamaizmus igazi megalapítójának, az ő ténykedése nyomán helyet kaptak a bon szellemei, démonjai is a mahájána panteonban.

A tibetiek a VIII. századtól indiai mesterek segítségével folyamatosan tibetire fordították a szanszkrit nyelvű buddhista irodalmat, majd a XIV. században Bu-szton kanonizálta a két nagy tibeti gyűjteményt, a Kandzsurt és a Tandzsurt. Am a tibeti szellem nem merült ki a fordításokban. A XI. században megindult az önálló lamaista tibeti irodalom. A kolostorok gombamódra szaporodtak, s a szerzetesek egyre másra írták magyarázataikat, újabb és újabb értelmezési rendszereket teremtve. A tibeti irodalom az évszázadok során hatalmas méretűvé duzzadt, s a kutatók szorgos munkája ellenére a mai napig is csak elenyésző hányadát ismerjük.

A lamaizmus nem maradt meg a tibeti határokon belül, elterjedt Észak-Indiában, Nepálban, Bhutánban, Kínában, Mongóliában, a Szovjetunió egyes területein, s a helyi jellegzetességekkel ötvöződve tovább élte és éli életét.

A LAMAISTA MŰVÉSZET

THE MET
2009
1307113

Tibetben a lamaizmus az élet minden területén meghatározó jellegű. Voltaképp életforma, s még a világiak életét is áthatja. A kolostorok nemcsak vallási, hanem kereskedelmi, kulturális központok is. A lakosságnak kb. egy harmada szerzetes, minden család másodszülött fiát kötelezően lámának (szerzetesnek) adja. A világiak legnagyobb része nomád állattartással és kereskedelemmel foglalkozik, s csak kisebb részük él az alacsonyabb fekvésű folyóvölgyekben paraszti életet.

A tibeti kultúra központjai a kolostorok. A lámák a kultúra fejlesztői, ők foglalkoznak a tudományokkal, művészetekkel, mesterségekkel. A tibeti művészet is a lamaizmus szolgálatában áll. A művészi tárgyak elsődlegesen nem művészi célból készülnek, hanem a vallási, filozófiai hiedelem- és eszmevilág szolgálatára. Az istenségek ábrázolási módját szigorú ikonográfiai szabályok határozzák meg. Kötöttek a színek, arányok, ülés mód (ászana), kéztartás (mudrá), a lábak, kezek s fejek száma, a szimbolikus tárgyak, a viselet, a hordozó-állat (váhana). Mindezeknek külön-külön is jelentése van a hívő számára, aki sohasem a szépséget keresi az ábrázolásokban. Az alkotó lámák legtöbbször igen jól képzett mesterek, s a mesterség évszázadokon át hagyományozódik mesterről tanulóra.

A lamaista panteon mintegy 500 hierarchikus rendbe sorolt istenséget számlál, amelyeket különböző képeken és szobrokban ábrázolnak. Noha az istenképmásokat fétisként, élő istenekként tisztelik, végül is elvont és spekulatív fogalmak anyagban megformált jelképei, amelyek segítik a hívő meditációját, az istenség misztikus lényének átélését. Ebben a hatalmas panteonban számos istenség a fentebb ismertetett trikája (Buddha 3 teste) rendszer dhjámbuddháinak különböző megjelenési formája, de vannak ezekbe a csoportokba be nem sorolható, önálló helyi és indiai istenségek, szentek, félistenek, varázslók, démonok. A tantrizmus elburjánzása (10. sz.) újabb és újabb isteneket, démonokat hozott létre és bevezette az istenségek haragvó és ijesztő megjelenési formáit, s a szelíd vagy haragvó kedélyállapot híven tükröződik a művészi ábrázolásokon.

A lamaista festészetet falfestmények, tankák (tekercsképek), fametszetek, amulettképek, miniatúrák képviselik. A szobrászat körébe sorolhatók a szobrok, domborművek, cha-

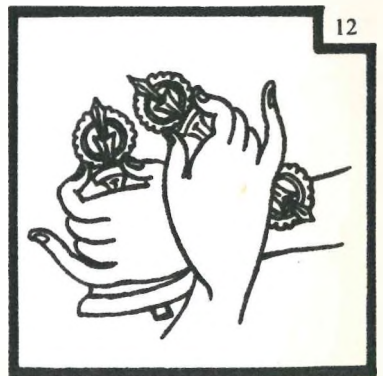
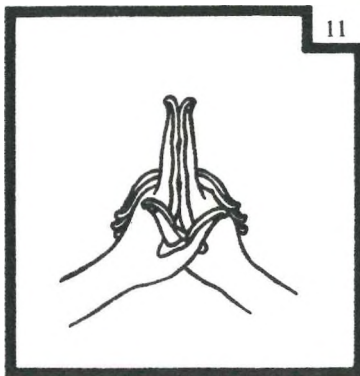
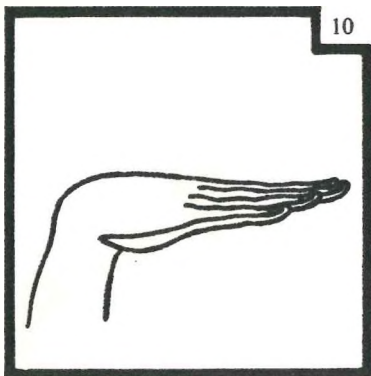
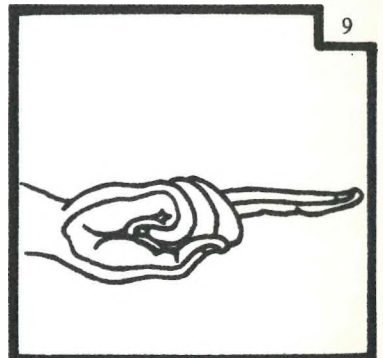
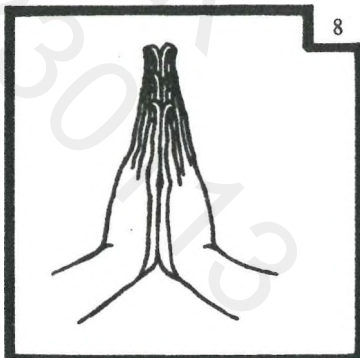
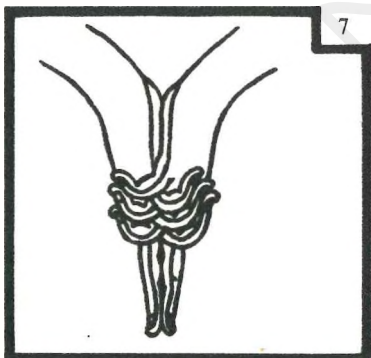
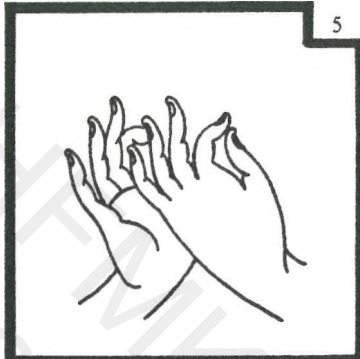
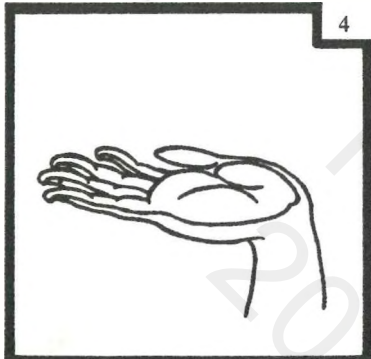
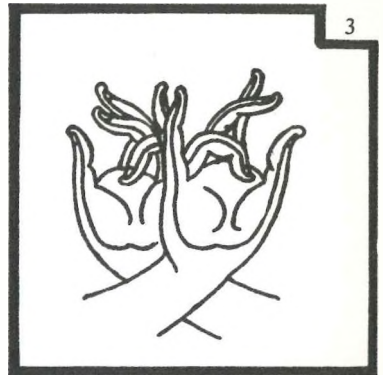
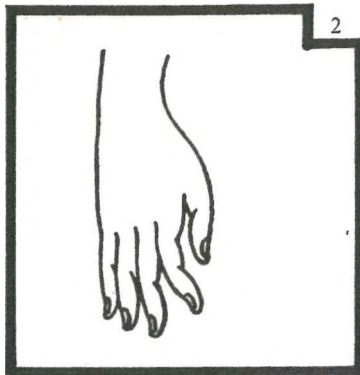
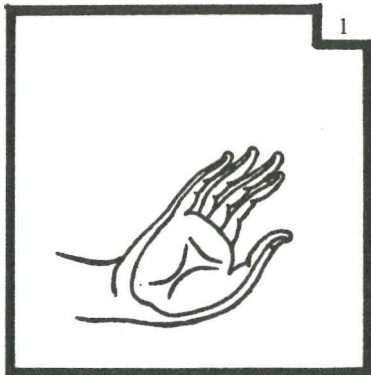
chák (fogalmi táblák), szertartási táncmaszkok. Ezek az alkotások a tibetiek számára kultusz tárgyak, s a kánonok megszabják nemcsak az istenség ábrázolási módját, hanem a tárgy anyagát, készítésének időpontját is. Ha a kép más elkészült, felszentelési szertartás (rabngas) következik, melynek során a szoborba vagy festménybe beköltözik az ábrázolt istenség. A szertartás során „lelket” helyeznek el az alkotásokban: a szobrok belsejébe általában imatekerceket, szent emberek ereklyéit (kőröm, fog, hajtincs, ruhafoszlány), szárított sáfrány vagy borókafa-darabokat, piciny istenképmásokat tesznek; a festmények hátára varázsszöveget (mantra) írnak, ritkábban még a láma kéznyomát is ráteszik. A tankák és a szobrok nemcsak a kolostorokban, hanem a világiak házi szentélyeiben is használatosak. A szobor „lelkes” voltára utal az a szokás is, hogy az oltár közepén elhelyezett szobrot valódi ruhákba öltöztetik.

A falfestmények és a tankák (tekercsképek, templomi zászlók) a szertartások vagy a meditáció során megidézett istenséget, istenségek csoportját ábrázolják, vagy különböző szentek, nagy tanítók életét beszélik el. Használton kívül vagy utazáskor, mint a zászlót, feltekerik. A tankák általában vászonra készült festmények, s a kész festményt sima vászon, brokát vagy kínai selyemkeretbe (me-long) foglalják, s alul-felül rúddal merevítik. A tankát legtöbbször igen vékony, fátýolszerű lepel fedi, s ez megvédi a vajlámpások, füstölők kormától.

A tekercsképeknek egy speciális csoportját képezik a mandalák (mágikus diagrammok). A mandalák vagy egy istenalakot ábrázolnak emanációikkal, vagy csupán az istenségre és körére utaló szimbólumokat. Minden istenségnek megvan a saját mandalája, működési köre. A mandalák a meditáció segédeszközei: a hívőnek a szertartás során azonosítania kell magát az adott istenséggel, s a hatókörébe (mandala) tartozó természetfeletti erőket kell önmagában létrehoznia.

A lamaista fametszetek vörös és fekete színű, papírra vagy textilre készült grafikus rajzok. Általában mandalákat, horoszkópokat, szimbolikus állatokat vagy a panteon istenségeit ábrázolják. A fametszetet gyakran a tankák istenalakjainak előrajzolásához használják: a rajzot átlyuggatják, s faszénpor átdörzsölésével viszik fel a pontokban látható körvo-

nalat a vászonra. Ezután a körvonalakat tintával húzzák ki.

A szobrászat legkedveltebb anyaga a bronz, a réz és az agyag, ritkábbak a vasból, tisztán nemesfém-ből, hegyikristályból készült szobrok. A fémszobrokat viaszveszejtéses eljárással készítik, ritkábban állandó formákból öntik. Az elkészült szobrot, részleteiben vagy egészében, tűzaranyozással vagy kínai aranylakktechnikával aranyozzák, s gyakran díszítik ékkövekkel. Elterjedt szokás, hogy a szobor haját befestik; a szelíd istenekét kékre vagy fekete-re, a haragvókét vörösre.

A festészetben, szobrászaton kívül a tibeti művészet köréből jól ismertek a fémművesség magas színvonalon készült tárgyai (kultikus tárgyak, használati eszközök, fegyverek), s figyelemreméltóak az építészet remekei, a textilművészet alkotásai is.

A lamaista művészet a lamaizmussal együtt Tibetben született, de ahogy a tibeti buddhizmus sem, ez sem volt soha tisztán tibeti eredetű.

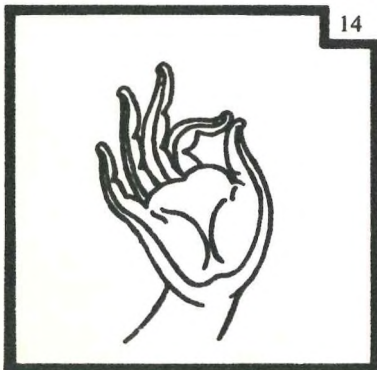
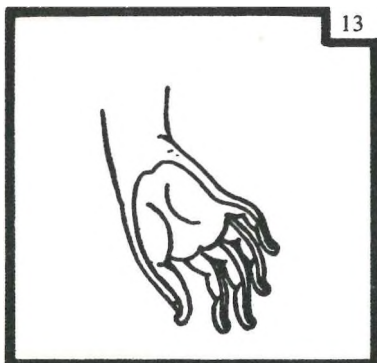
tű. Indiai, nepáli, belső-ázsiai, kínai hagyományokat egyesített magában, s mint ilyen terjedt el aztán a lamaizmust befogadó országokban, Kínában, Mongóliában, Nepálban s a Szovjetunió egyes területein. Kiállításunk a lamaista művészetet szeretné bemutatni. A kiállított tárgyak zöme Tibetből és Nepálból származik, s csak kisebb hányaduk kínai és mongol alkotás.

Fehér Judit

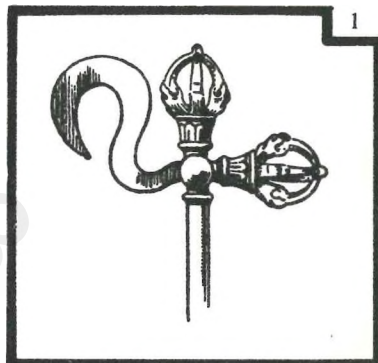
Lamaista istenségek szimbólumai

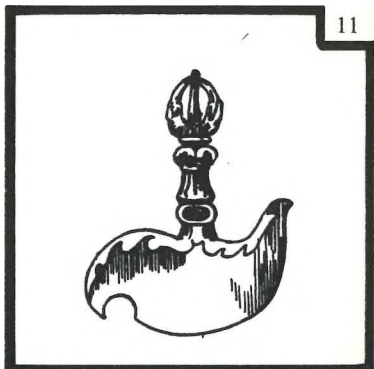
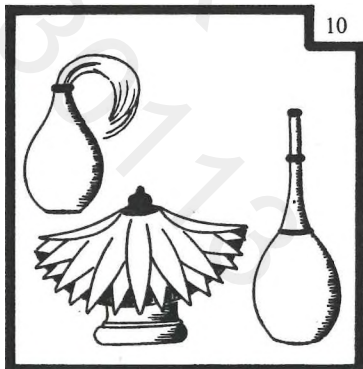
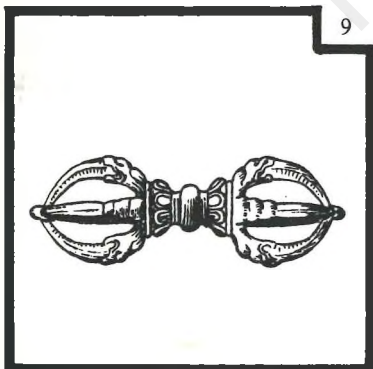
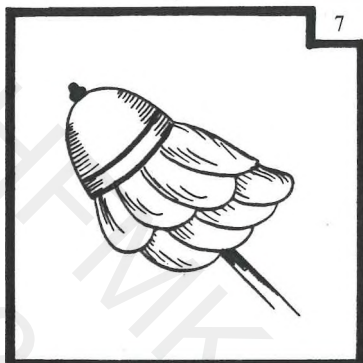
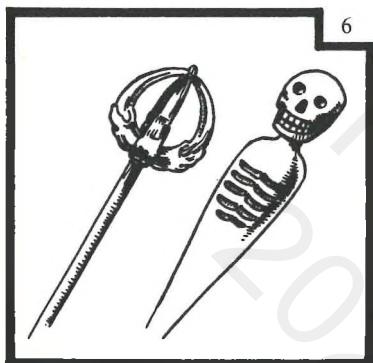
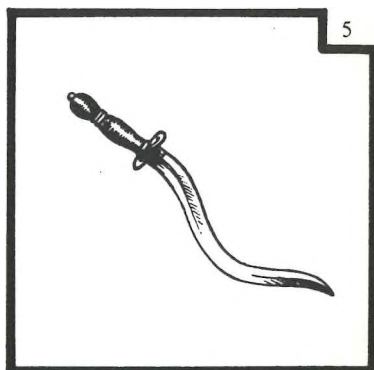
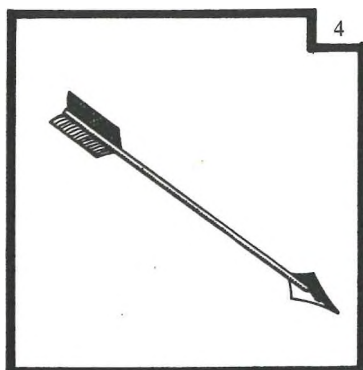
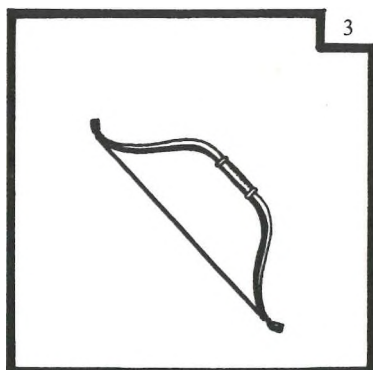
1. Elefánt-terelő ösztöke (ankusa): a tantrikus megjelenési formák egyik szimbóluma
2. A Tan kereke (csakra): Buddha-ral utal, aki tanításával mozgásba hozta a Tan kerekét
3. Íj (csápa): a részvét, együttérzés szimbóluma; a nyílal együtt a bölcsesség és a részvét egyesülését jelképezi
4. Nyíl (sara)
5. Kés (cshuri): a nem-tudás gyökerét vágja el

Szimbolikus kéztartások (mudrák)

1. Félelmet-elhárító kéztartás (abhaja-mudrá)
2. Földet-érintő kéztartás (bhū-miszpansa-mudrá); Buddha a földet érintette, azaz tanúul hívta, hogy ellenállt Mára (a Vágy istene) kísértéseinek
3. Félelmet-keltő kéztartás (bhūtadāmara-mudrá)
4. Üdvözlő kéztartás (Buddhasramana-mudrá)
5. A Tan kerekét mozgásba hozó kéztartás (dharmacsakra-mudrá)
6. Elmélkedő kéztartás (dhjána vagy samādhi-mudrá)
7. Az élet vizét locsoló kéztartás (ksépana-mudrá)
8. Imádkozó és üdvözlő kéztartás (namaszakara-mudrá)
9. Fenyegető kéztartás (tardzsani-mudrá)
10. Tisztelet-adó kéztartás (tarpána-mudrá)
11. A megvilágosodás kéztartása (uttarabódhi-mudrá)
12. A gyémántjogar és a csengő ke-zesztben tartása (vadzsrahum-kára-mudrá)
13. A könyörületesség vagy adakozás kéztartása (varada-mudrá)
14. Vitatkozó, érvelő kéztartás (vitarka-mudrá)

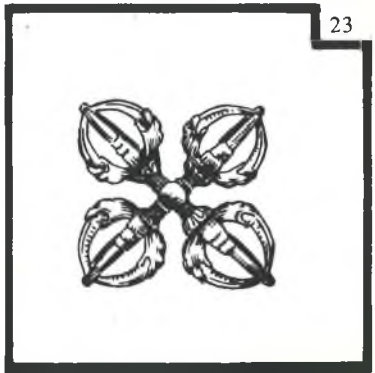
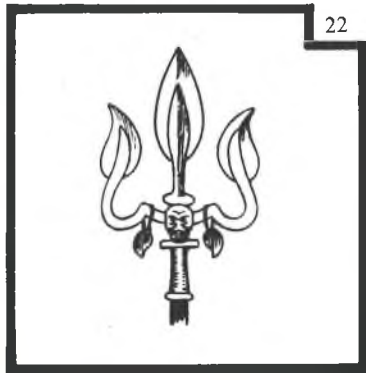
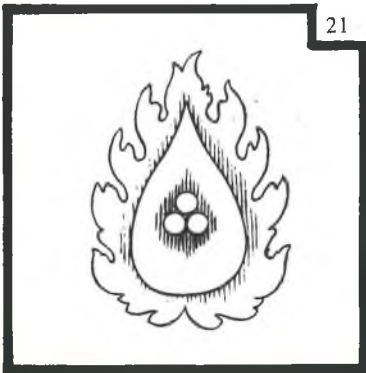
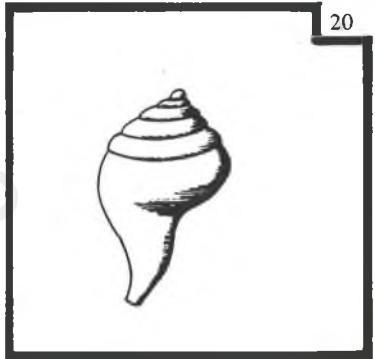
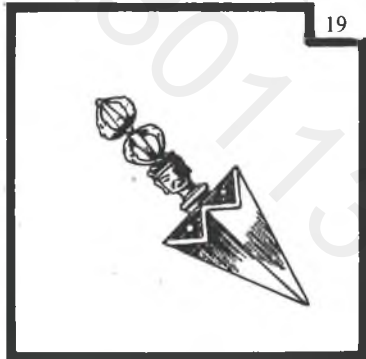
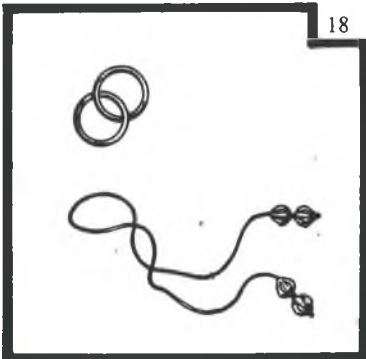
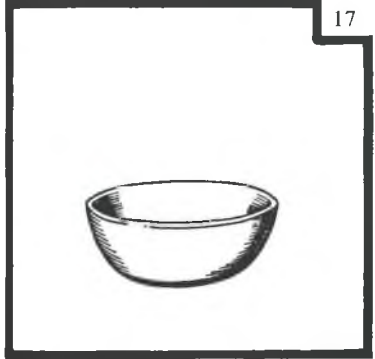
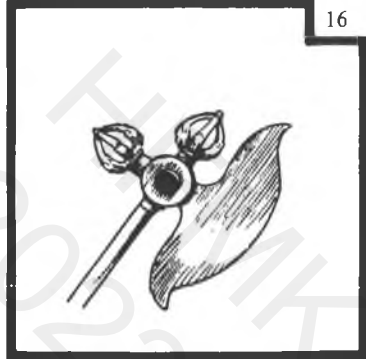
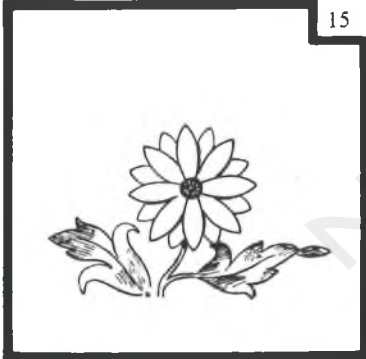
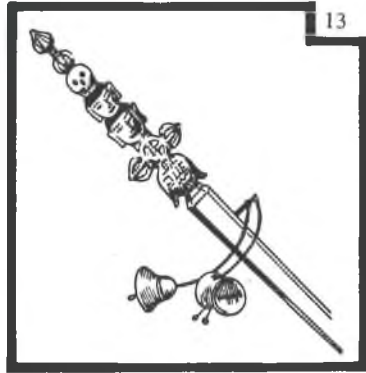
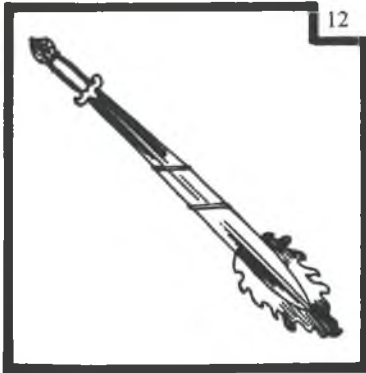

6. Bot (danda): a tantrikus istenségek egyik jelképe
7. Gömbölyű zászló (dhvadza): a buddhizmus győzelmű zászlaja
8. Csengő vadzsra-fogóval (ghan-tá): a női princípium, a bölcsesség szimbóluma
9. Gyémántjogar (vadzsra): a férfi princípium, a részvét szimbóluma; a csengővel együtt a férfi és női princípiumnak az Abszolútban való egyesülését jelképezi
10. Az élet vizét tartalmazó váza (kalasa): a hosszú élet jelképe

11. Bárd (karttriká): a nem-tudás gyökerét vágja el
12. Kard (khadga): a bölcsesség lángoló kardja a nem-tudás ellen való harchoz
13. Szerartási pálca (khatvánga): a megvilágosodás egyik szimbóluma
14. Olvasó (málá): a haragvó istenek csont- vagy emberi koponyafüzért, a szelíd istenek fa- vagy féldrágakő-füzért hordának
15. Lótusz (padma): a tisztaság szimbóluma
16. Fejsze (parasu): az újraszületések láncának kibontásához

17. Kolduló vagy alamizsnás szilke (pátra)
18. Hurok (pása)
19. Varázstör (phur-bu): démon-űzéshez
20. Kagyló (sankha): jobbra csavarodása jelkép; a szent tárgyakat, élőlényeket mindig az óramutató járásával megegyezően járják körbe
21. A három drágakő (triratna): Buddha, tana és gyülekezete
22. Háromágú szigony (trisúla): a mohóság, a gyűlölködés és az elvakultság legyőzésének jelképe
23. Kettős gyémántjogar (visvadvadzsra)

AJÁNLOTT IRODALOM

Collected Works of Alexander Csoma de Kőrös edited by J. Terjék, Budapest 1984.

Duka Tivadar: Kőrösi Csoma Sándor dolgozatai, Budapest 1885.

Baktay Ervin: Kőrösi Csoma Sándor, Budapest 1984.

Baktay Ervin: A világ tetején. Kőrösi Csoma Sándor nyomdokain Nyugat-Tibetbe, Budapest 1930.

Terjék József: Kőrösi Csoma dokumentumok az Akadémiai Könyvtár gyűjteményeiben, Budapest 1976.

Ligeti Lajos: Az ismeretlen Belső-Ázsia, Budapest 1940.

Patkó Imre – Rév Miklós: Tibet, Budapest 1957.

Schmidt József: Ázsia világossága. Buddha élete, tana és egyháza, Budapest 1924.

Tucci, G. – Ghersi, E.: A kincses Tibet, Budapest 1937.

Baktay Ervin: Nepáli fémplasztika a Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeumban. Az Iparművészeti Múzeum Évkönyvei II. Budapest 1955.

Horváth Tibor: Ázsia művészete, Budapest 1954.

Gordon, A.: Iconography of Tibetan Lamaism, New York 1939.

Waddel, A.: Buddhism and Lamaism of Tibet, New Delhi 1978.

A vajrayāna misztikus ikonográfiája, összeállította Hetényi Ernő, Budapest 1982.

Bhattacharyya, B.: The Indian Buddhist Iconography, Calcutta 1968.

Clark, W. E.: Two Lamaistic Pantheons, Cambridge 1937.

SUMMARY

THE
JOURNAL
OF
THE
ROYAL
SOCIETY

The Ferenc Hopp Museum of Eastern Asiatic Arts, a centre of research for the Far-Eastern arts and cultures would like to pay a tribute to the scientific activity of Alexander Csoma de Kőrös with a memorial exhibition on his 200th anniversary. The world of science owes much to him. He was the first European who reported about the treasure – house of the Tibetan culture in a scientific manner and laid the foundation of Tibetan studies with his field-work.

Csoma de Kőrös came from a poor Szekler family. His thirst for knowledge made him continue his studies at the college of Nagyenyed where he could rely only on himself. At first as a servitor, then as the teacher of the pupils in the lower forms, he spent 15 years with study in Nagyenyed. Owing to his excellent results he got an English scholarship to Göttingen University where he went deeply into the oriental studies. Here in Göttingen he formed the final resolution to go to the Orient in search of the Asiatic connections and the ancient homeland of the Hungarians.

He left for Asia in 1819 at the age of 35 almost without money. With great persistence he walked on foot on a considerable part of the way until he came across an Englishman, William Moorcroft not far from Leh, the capital of Western-Tibet (Ladakh). The meeting gave a new turn to the life of Csoma. Csoma, who was always ready to discover the unknown, resolved under the inspiration of Moorcroft to learn the Tibetan language and to get acquainted with the cultural heritage of Tibet by studying the sacred books kept in the monasteries. He also hoped that he would find useful data regarding the ancient history of the Hungarians.

Csoma spent 7 years in the Lamaist monasteries of Western-Tibet not caring for the discomforts, the cold climate and the often inhospitable behaviour of the people surrounding him. He had learned the spoken and written Tibetan, wrote a Tibetan-English dictionary consisting of forty thousand words and compiled a Tibetan grammar. Nevertheless Csoma had never been solely a philologist, but considered language, the philological research work as a key to the knowledge of a given culture. Thus he also laid the foundation of a new principle according to which the scientific work of orientalists must rely on

field-work, written sources, comparative studies. Csoma became fascinated by the richness of the Tibetan Lamaist literature and wanted to discover it systematically. He asked his chief teacher, Sangs-rgyas phun-tshogs and two other lamas to write for him syllabuses on several fields of Lamaist learning (medicine, literary theory, astrology, cosmology, logic, Buddhist philosophy so that he could become more easily familiar with the gigantic material of the Tibetan literature. These syllabuses that were written for Csoma's demand are the so-called Alexander-books and now they belong to the Hungarian Academy of Sciences. In the Tibetan monasteries Csoma mainly studied the canonical literature, i. e. the Kanjur and the Tanjur, the two great collections of the sacred books of Lamaism, which comprise approximately 320 volumes.

After leaving Ladakh he spent almost nine years in Calcutta with further Tibetan research work. He became the librarian of the Asiatic Society of Bengal and was making a catalogue of the Tibetan books coming from Nepal. In addition, from 1832 on, he was continuously writing studies on Tibetan culture in the Journal of the Asiatic Society of Bengal and in the Asiatic Researches. Among his scholarly contributions we are to stress the importance of his analysis of the Tibetan Canon, the Kanjur and the Tanjur and his translation of a Sanskrit-Tibetan dictionary containing Buddhist technical terms.

In 1842 Csoma set out for Inner-Asia again in order to realize his old wish, to find the homeland of the Hungarians. On the way he got malaria and died in Darjiling on April 11, 1842.

With our exhibition we should like to recall his career, his scientific achievements and in the first place that very cultural atmosphere which was the natural background of his 7 year research work in Western-Tibet. This atmosphere may be best given back by the material remains of Lamaist art. Though the Lamaist art may have been born in Tibet, it has not remained within the Tibetan borderlands, but spread into Nepal, China, Mongolia, Bhutan, Sikkim, Central Asia, Indian Himalayas. The objects of our exhibitions, too, come from different areas of the Lamaist world. The greater part of the exhibits are of Tibetan and Nepalese origin and their smaller

part originates from Mongolia and China. The first part of the exhibition presents us to the Lamaist sculpture and painting and the remaining one demonstrates the ritualistic objects, the objects associated with prayer, the musical instruments, textiles, costumes, articles of everyday use, some pieces of decorative art and book-writing.

Judit Fehér

HFMK
20230113

TÁRGYJEGYZÉK

1.
Vadzsradhara Ádibuddha, a „Gyémántjogart tartó Ősbuddha”
Vajradhara Adibuddha, the Vajra Bearer Primordial Buddha

sz.: Vajradhara Adibuddha

tib.: Rdo-rje 'chañ

Nepál, 18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 18 cm Ltsz.: 79.51

Vadzsradharát a Gelugpa, Szaszkjapa és Kargjupa lamaista rendek tisztelik az Ősbuddha megjelenési formájaként. Kezében fő szimbólumait, a gyémántjogart (vadzsrá) és a csengőt tartja, melyek a férfi ill. a női princípiumot jelképezve a világmindenség megbonthatatlan egységére utalnak.

2.
Vadzsradhara Ádibuddha

Vajradhara Adibuddha, the Vajra Bearer Primordial Buddha

Tibet, 18. sz.

vörösréz aranyozva, türkizekkel, m.: 12 cm Ltsz.: 918

3.
Vadzrszattva Ádibuddha, a „Gyémántlényegű Ősbuddha” női energiájával (sakti) ölelkező, apa-anya (jab-jum) helyzetben

Vajrasattva Adibuddha, the Vajra Essence Primordial Buddha

sz.: Vajrasattva Adibuddha

tib.: Rdo-rje sems-dpa'

Tibet, 17–18. sz.

tanka, vászon, méret: 55 x 31 cm Ltsz.: 821

A Kadampa lamaista rend tiszteli Ősbuddhaként. Kezében ugyanazokat a szimbólumokat (gyémántjogar és csengő) tartja, mint Vadzsradhara, hiszen ugyanúgy az önmagában-létező, oszthatatlan lényeket jelképezi, mint bármelyik más Ősbuddha.

4.
Amitábha /Amitájusz dhjánibuddha, a „Végtelen fény/Végtelen élet” meditációs buddhája

Amitabha/Amitayus, Buddha of the Infinite Light/Life

sz.: Amitábha/Amitayus

tib.: 'Od-dpag-med/Che-dpag-med

Nepál, 18. sz.

vörösréz aranyozva, türkizekkel, m.: 11.7 cm

Ltsz.: 56.247

Amitábha a negyedik, azaz a jelenlegi világkorszak meditációs buddhája. A Szukhávatí, a „Nyugati Paradicsom” felett uralkodik. Ábrázolásánál szimbólumrendszere gyakran keveredik Amitájuszéval, ami arra utalhat, hogy Amitábha és aktív formája Amitájusz végül is egy és ugyanaz. Jelen esetben is szobrunk kezében a halhatatlanság italával teli váza látható, amely Amitájusz jelképe. Az ikonográfiai szabályok szerint Amitábhat szerzetesi lepelben, alamizsnás szilkével (pátra) szokás ábrázolni.

5.
Amitábha/Amitájusz dhjánibuddha

Amitabha/Amitayus, Buddha of the Infinite Light/Life

Tibet, 18. sz.

vörösréz aranyozva, türkizekkel, m.: 19.8 cm

Ltsz.: 920

6.
Amitábha/Amitájusz dhjánibuddha

Amitabha /Amitayus, Buddha of the Infinite Light/Life

Tibet, 19. sz.

vörösréz aranyozva, türkizekkel, m.: 9 cm Ltsz.: 463

4.

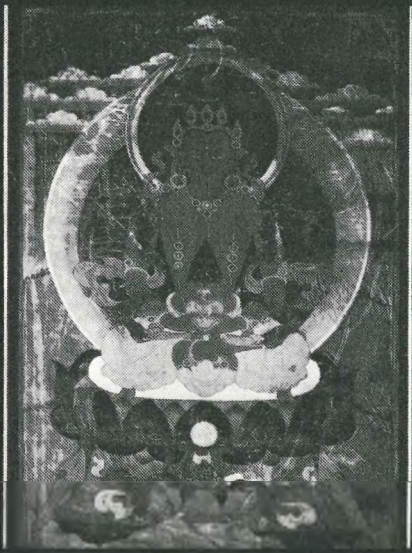
10.

13.

14.

16.

7.
Amitábha dhjánibuddha
Amitabha, Buddha of the Infinite Light
Tibet, 17–18. sz.
tanka, vászon, méret: 48 × 27 cm Ltsz.: 1376

8.
Amitábha dhjánibuddha
Amitabha, Buddha of the Infinite Light
Tibet, 19. sz.
tanka, vászon, méret: 114 × 66 cm Ltsz.: 6462

9.
Amitábha dhjánibuddha a „Nyugati Paradicsomban”
Amitabha in the Western Paradise
Mongólia, 20. sz.
tanka, vászon, méret: 95 × 73 cm Ltsz.: 69.27

10.
Amitájusz dhjánibuddha, a „Végtelen élet” meditációs
buddhája
Amitayus, Buddha of the Infinite Life
sz.: Amitayus dhyānibuddha
tib.: Che-dpag-med
Tibet, 18. sz. (?)

vörösréz aranyozva, m.: 14 cm Ltsz.: 6429
Amitájusz Amitabhának, a „Végtelen fény” meditációs
buddhájának aktív reflexe, felékesített „örömtest”
(szambhógakája) formája, ami kifejezésre jut azáltal, hogy
nemcsak egyszerű szerzetesi köntöst, hanem bódhiszattva
díszeket is visel (korona, kar- és bokaperecek stb.). Kezében
alamizsnás szilke helyett a halhatatlanság italával teli
vázát (kalasa) tartja.

11.
Amitájusz dhjánibuddha
Amitayus, Buddha of the Infinite Life
Tibet, 17. sz.
vörösréz aranyozva, m.: 13.7 cm Ltsz.: 5655

12.
Amitájusz dhjánibuddha
Amitayus, Buddha of the Infinite Life
Nepál / Tibet, 17. sz. (?)
vörösréz aranyozva, m.: 14 cm Ltsz.: 6430

13.
Amitájusz dhjánibuddha
Amitayus, Buddha of the Infinite Life
Kína, 17. sz.
vörösréz aranyozva, rekeszománc, m.: 13.6 cm
Ltsz.: 69.80

14.
Amitájusz dhjánibuddha
Amitayus, Buddha of the Infinite Life
Tibet, 19. sz.
vörösréz aranyozva, m.: 16 cm Ltsz.: L.86

15.
Amitájusz dhjánibuddha
Amitayus, Buddha of the Infinite Life
Kína, 18. sz.
vörösréz aranyozva, m.: 20.5 cm Ltsz.: 58.198

16.
Amitájusz dhjánibuddha
Amitayus, Buddha of the Infinite Life
Tibet, 17–18. sz.
tanka, vászon, méret: 84.5 × 42 cm Ltsz.: 709

17.
Ratnaszambhava dhjánibuddha, a „Drágakőben szüle-

tett" meditációs buddha

Ratnasambhava, the Precious Birth Buddha

sz.: Ratnasambhava

tib.: Rin-chen 'byun-ldan

Nepál / Tibet, 18. sz.

fa, m.: 24.8 cm Ltsz.: 3053

A harmadik világekorszak meditációs buddhája. Dhjáná-
szanában (elmélkedő ülés) ül, jobbkeze varadamudrában
(adakozó kéztartás), balkeze dhjánamudrában (elmélkedő
kéztartás). A lótusztrónon hátsállata (váhana), a szárnyas
ló látható.

18.

Gautama Sákjamuni mánusibuddha, a „Sákják bölcse”
ember-buddha

Gautama Shakyamuni human Buddha

sz.: Gautama Sákjamuni mánusibuddha

tib.: Sā-kya thub-pa

Nepál, 18. sz.

sárgaréz, türkizekkel, m.: 20.3 cm Ltsz.: 61.336

A buddhizmus alapítója az i. e. 6. sz.-ban. Amitábha
dhjánibuddha földi megjelenése.

19.

Gautama Sákjamuni

Gautama Shakyamuni human Buddha

Tibet, 17. sz.

vörösréz, m.: 20 cm Ltsz.: 50.107

20.

Gautama Sákjamuni

Gautama Shakyamuni human Buddha

Nepál, 18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 28.5 cm Ltsz.: 61.50

21.

Gautama Sákjamuni

Gautama Shakyamuni human Buddha

Tibet / Nepál, 18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 21 cm Ltsz.: 69.86

22.

Gautama, Sákjamuni

Gautama Shakyamuni human Buddha

Tibet, 19. sz. (?)

sárgaréz, m.: 16.6 cm Ltsz.: 919

23.

Gautama Sákjamuni

Gautama Shakyamuni human Buddha

Nepál, 18–19. sz.

hegyikristály, m.: 9 cm Ltsz.: 61.51

24.

Gautama Sákjamuni

Gautama Shakyamuni human Buddha

Kína, 17–18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 35 cm Ltsz.: 50.125

25.

Gautama Sákjamuni

Gautama Shakyamuni human Buddha

Nepál, 17. sz.

tanka, vászon, méret: 90 × 77 cm Ltsz.: 6360

A tankák (tekercsképek) egyik változata az ún. chog-sing
(istenek fája, gyülekezete) ábrázolás, amikor is egy köz-
ponti alak, jelen esetben Sákjamuni körül a lamaista pan-
teon különböző istenségeit festik meg hierarchikus sor-
rendben.

26.

Gautama Sákjamuni Buddha és tanítványai

Gautama Shakyamuni with his disciples

18.

20.

27.

29.

Mongólia, 19. sz.
tanka, vászon, méret: 75 × 43 cm Ltsz.: 79.19
27.

Majtréja dhjánibódhiszattva, az eljövendő világkorszak buddhája

Maitreya, Buddha of the Future

sz.: Maitreya

tib.: Byams-pa

Nepál, 18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 18 cm Ltsz.: 68.22

Majtréja jelenleg a Tusita menyországban várakozik, hogy leszállhasson a Földre. Földi megtestesülése be nem következteig bódhiszattvának mondható, ezért szerzetesi és bódhiszattva öltözékben is szokták ábrázolni.

28.

Majtréja dhjánibódhiszattva

Maitreya, Buddha of the Future

Nepál, 18. sz.

vörösréz, kék kő, m.: 79.5 cm Ltsz.: 79.42

29.

Bhajsadszjaguru, gyógyító buddha

Bhaishajyaguru medicine Buddha

sz.: Bhaishajyaguru

tib.: Smān-bla

Tibet, 17–18. sz.

tanka, vászon, méret: 83 × 44.5 cm Ltsz.: 6302

A gyógyító buddhák igen népszerűek Tibetben, hozzájuk fohászknak a betegségek ellen. A gyógyító buddhák körében Sákjamuni buddha a legelső és legfőbb gyógyító, hiszen ő tanításaival orvosolta a fájdalmakat.

30.

Avalókitésvara dhjánibódhiszattva, a „Letekintő úr” meditációs bódhiszattva

Avalokiteshvara, the Lord of Mercy

sz.: Avalokitesvara dhyānibodhisattva

tib.: Snyan-ras-gzigs

Nepál, 18. sz.

vörösréz aranyozva, féldrágakövekkel, m.: 46 cm

Ltsz.: 52.179

Amitábhá meditációval létrehozott szellemi fia. Ő a kegyelem ura, aki az emberekre letekintve mindent lát. A legnépszerűbb istenségek egyike Tibetben, s talán evvel magyarázható, hogy igen sok megjelenési formája létezik (száznál több). Gyakran ábrázolják tantrikus formában (több kar, több fej), ami nála az elveszetteket megmentő természetfeletti erejét hangsúlyozza.

31.

A 11 fejű Avalókitésvara dhjánibódhiszattva

The Eleven-headed Avalokiteshvara

Kína, 19. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 16 cm Ltsz.: 69.4

Avalókitésvara egy tantrikus megjelenési formája 11 fejjel, 8 karral.

32. A 11 fejű Avalókitésvara dhjánibódhiszattva

The Eleven-headed Avalokiteshvara

Tibet, 19. sz. első fele

tanka, vászon, méret: 62 × 43 cm Ltsz.: 9548

33.

A 11 fejű Avalókitésvara dhjánibódhiszattva

The Eleven-headed Avalokiteshvara

Nepál, 20. sz.

fametszet, papír, fekete tus, méret: 36 × 47 cm

Ltsz.: 78.28

30.

31.

34.

Padmapáni, a „Lótuszt tartó” meditációs bódhiszattva

Padmapani, the Lotus Holder

sz.: Padmapāni

tib.: Phyg-na pad-ma

Nepál, 16–17. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 22 cm Ltsz.: 50.113

Avalókitészvara egyik megjelenési formája.

35.

Padmapáni dhjánibódhiszattva

Padmapani, the Lotus Holder

Kína, 18. sz.

sárgaréz aranyozva, türkiz, korall, m.: 16.1 cm

Ltsz.: L. 551

36.

Padmapáni dhjánibódhiszattva

Padmapani, the Lotus Holder

Tibet, 19. sz.

bronz, m.: 7 cm Ltsz.: 9928

37.

Padmapáni dhjánibódhiszattva

Padmapani, the Lotus Holder

Tibet, 18. sz. vége – 19. sz. eleje

tanka, vászon, méret: 135 × 83 cm Ltsz.: 71.3

38.

Sadaksári dhjánibódhiszattva, a „Hat szótag” meditációs

bódhiszattvája

Shadakshari, the Four-handed Avalokiteshvara

sz.: Śadaksári

tib.: Yi-gé drug-pa

Tibet; 17–18. sz.

sárgaréz, kék kő, m.: 14.5 cm Ltsz.: 58.152

Avalókitészvara egyik tantrikus megjelenési formája 4 kar-

ral.

A hat szótag nem más, mint a Tibetben legnépszerűbb

imaformula, (mantra): Ōm mani padmé hūm (Oh, drága-

kő a lótuuszban).

39.

Sadaksári dhjánibódhiszattva

Shadakshari, the Four-handed Avalokiteshvara

Nepál, 18. sz. (?)

vörösréz, m.: 18 cm Ltsz.: 930

40.

Sadaksári dhjánibódhiszattva

Shadakshari, the Four-handed Avalokiteshvara

Nepál, 17–18. sz.

bronz, m.: 14 cm Ltsz.: 51.74

41.

Sadaksári dhjánibódhiszattva

Shadakshari, the Four-handed Avalokiteshvara

Nepál, 17–18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 14 cm Ltsz.: 57.390

42.

Sadaksári dhjánibódhiszattva

Shadakshari, the Four-handed Avalokiteshvara

Nepál, 20. sz.

fametszet, papír, barna tus, m.: 51.5 × 39 cm Ltsz.: 78.31

43.

Szinhanáda dhjánibódhiszattva, az „Oroszlán üvöltésű”

meditációs bódhiszattva

Sinhanada Avalokiteshvara, the Lion-voiced

sz.: Simhanāda

34.

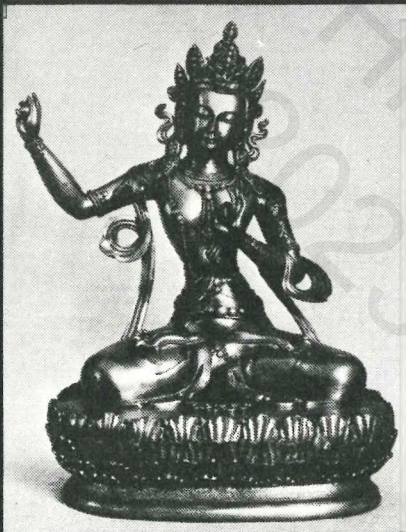
35.

38.

43.

45.

47.

t.: Señ-ge'i sgra
Nepál, 20. sz.
famestzet, papír, fekete tus, m.: 35.5 × 48 cm Ltsz.: 78.44
Avalókitésvara egyik megjelenési formája.

44.
Mandzsusrí dhjánibódhizattva, a „Szépséges” meditációs bódhizattva

Manjusri, the God of Wisdom

sz.: Mānjuhīri

tib.: 'Jam-dpal

Nepál, 17–18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 14 cm Ltsz.: 57.391

A bölcsesség istene. Fő szimbóluma a kard (khadga), amellyel a nem-tudás ellen harcol.

45.
Arapacsana Mandzsusrí dhjánibódhizattva, a „Tántorit-hatatlan Szépséges” meditációs bódhizattva

Arapacana Manjusri, the Unshakable

Kina, 17. sz.

bronz aranyozva, m.: 43 cm Ltsz.: 50.112

46.

Mandzsusrí dhjánibódhizattva

Manjusri, the God of Wisdom

Mongólia, 18. sz.

bronz aranyozva m.: 19.8 cm Ltsz.: 79.43

47.

Mandzsusrí dhjánibódhizattva női energiájával (saktijával)

Manjusri, the God of Wisdom

Nepál, 18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 22 cm Ltsz.: 6157

48.

Mandzsusrí dhjánibódhizattva

Manjusri, the God of Wisdom

Mongólia, 20. sz. eleje

tanka, vászon, méret: 36 × 30 cm Ltsz.: 77.14

49.

Mandzsunátha dhjánibódhizattva, a „Szépséges úr” meditációs bódhizattva (?)

Mañjunātha, the Nice Lord (?)

sz.: Mañjunātha

tib.: 'Jam-pa'i mgon-po (?)

Nepál, 18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 19.8 cm Ltsz.: 6156

Mandzsusrí egyik megjelenési formája.

50.

Mandzsughósa dhjánibódhizattva, a „Széphangú” meditációs bódhizattva

Manjughosha, the Sweet-voiced

sz.: Manjughosza

tib.: 'Jam-pa'i dbyaṅs

Nepál, 18. sz.

vörösréz, m.: 25 cm Ltsz.: 50.111

Mandzsusrí egyik megjelenési formája. A melódia istene.

51.

Ácsárja Vadzsrápáni dhjánibódhizattva, a „Gyémántjogart tartó mester” meditációs bódhizattva

Acarya Vajrapani, the Vajra Holder Teacher

sz.: Vajrapāni

tib.: Phyaḡ-na rdo-rje

Mongólia/Tibet, 17. sz.

fa festve, m.: 29.5 cm Ltsz.: 50.126

Vadzsrápáninak, a második világekorszak dhjánibódhizattvájának ijesztő megjelenése. Vadzsrápáni Aksóbbhja, a „Kimozdíthatatlan” dhjánibuddha szellemi fia.

52.

Ácsárja Vadzsrápáni dhjánibódhizattva
Acarja Vajrapani, the Vajra Holder Teacher
Tibet, 19. sz.
fametszet, papír, piros tus, méret: 34.5 × 56 cm
Ltsz.: 9775

53.

Vadzsrápáni dhjánibódhizattva
Vajrapani, the Vajra Holder
Mongólia, 20. sz.
fametszet, vászon, tus, méret: 36 × 30 cm Ltsz.: 72.13

54.

Szarvanivaranaviskambhin dhjánibódhizattva, a „Foltok eltávolítója” meditációs bódhizattva (?)
Sarvanivaranavishkambhin, the Effacer of Stains (?)
sz.: Sarvanivaranaviskambhin
tib.: Sgrib-pa rnam-sel
Tibet/Nepál, 18. sz.
sárgaréz, m.: 32.8 cm Ltsz.: 740

55.

Bon istenség, valószínűleg a bölcsesség istene.
Bon deity, probably the god of wisdom
tib.: Gšen-lha 'od-dkar
Tibet, 18. sz.
bronz, m.: 11.5 cm Ltsz.: 6152

56.

Vaszudhára, a „Kincsőrző” női bódhizattva
Vasudhara, the Treasure Keeper
sz.: Vasudhārā
tib.: Nor-rgyun-ma
Tibet/Nepál, 18. sz.
vörösréz aranyozva, m.: 20.8 cm Ltsz.: 61.61
A gazdagság, a bőség istennője.

57.

Usnisavidzsajá, az „Usnisa (koponyadudor) győzedelmes istennője” női bódhizattva
Ushnishavijaya, the Victorious Goddess of the Ushnisha.
sz.: Usniṣavijayā
tib.: Gcug-tor rnam-par rgyal-ma
Tibet/Nepál, 17–18. sz.
bronz aranyozva, m.: 19.3 cm Ltsz.: 50.106

Az usnisa a Buddha testi jellegzetességei közé tartozik, a szellemi koncentrációt, a transzcendentális tudást jelképezi.

58.

Usnisavidzsajá női bódhizattva
Ushnishavijaya, the Victorious Goddess of the Ushnisha
Tibet/Mongólia, 19. sz.
tanka, vászon, méret: 118 × 61 cm Ltsz.: 74.12

59.

Sjámatará, a „Zöld Megmentő”
Shyamatarā, the Green Savioress
sz.: Śyāmatārā
tib.: Sgrol-ma ljan-gu
Tibet, 18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 11.5 cm Ltsz.: 926

A Tárák a legnépszerűbb női istenségek a lamaista hitvilágban. Általában 21 féle Tárát tartanak számon, melyek közül a Zöld Tárá áll legnagyobb becsben Tibetben, mivel az i. sz. 7. sz-i államalapító király, Szrong-bcan szgam-pó nepáli feleségét az ő megtestesülésének tartják. A trikája rendszerben a Zöld Tárá Amóghasiddhinek, az elkövetkező világkorszak meditációs buddhájának női energiája (saktija).

49.

51.

54.

55.

57.

62.

60.

Sjámatará

Syamatarata, the Green Savioress

Tibet, 18. sz.

vörösréz aranyozva, türkizekkel, m.: 9.4 cm Ltsz.: 927

61.

Sjámatará

Shyamatarata, the Green Savioress

Tibet/Nepál, 19. sz.

bronz, m.: 12.5 cm Ltsz.: 50.109

62.

Sjámatará

Shyamatarata, the Green Savioress

Tibet, 18. sz.

bronz aranyozva, m.: 15 cm Ltsz.: 57.393

63.

Sjámatará

Shyamatarata, the Green Savioress

Tibet/Mongólia, 19. sz. vége

tanka, vászon, méret: 78 x 51 cm Ltsz.: 72.14

64.

Sjámatará

Shyamatarata, the Green Savioress

Nepál, 20. sz. eleje

fametszet, papír, tus, méret: 45 x 35.5 cm Ltsz.: 78.43

65.

Khadiravani Tára, a „Khadira erdő Tárája”

Khadiravani Tara, the Savioress of the Khadira Forest

sz.: Khadiravani Tára

tib.: Seni-Ideñ-nags-kyi Sgrol-ma

Nepál, 16–17. sz.

vörösréz, türkizekkel m.: 13.2 cm Ltsz.: 929

A Zöld Tára egyik megjelenési formája.

66.

Szitatára, a „Fehér Megmentő”

Sitatara, the White Savioress

sz.: Szitatára

tib.: Sgrol-ma dkar-po

Tibet, 17–18. sz.

vörösréz aranyozva, féldrágakövekkel, m.: 12 cm

Ltsz.: 921

A Fehér Tára földi megtestesülésének tartják Szrong-bcan szgam-pó király kínai feleségét. Ábrázolása jól megkülönböztethető a Zöld Taráétól, mivel dhjánászanában (elmélkedő ülés), s nem lalítászanában (könnyed ülés: jobb láb könnyedén behajlítva a lótusztrón előtt) ül.

67.

Szitatára

Sitatara, the White Savioress

Tibet/Kína, 18. sz.

bronz, m.: 17 cm Ltsz.: 50.108

68.

Szitatára

Sitatara, the White Savioress

Tibet/Mongólia, 19. sz.

tanka, vászon, méret: 58 x 37 cm Ltsz.: L. 572

69.

Szitatára

Sitatara, the White Savioress

Tibet/Mongólia, 19. sz.

tanka, vászon, méret: 147 x 79 cm Ltsz.: L. 64

70.

Szitatára

Sitatara, the White Savioress

Tibet, 19. sz.
fametszet, papír, piros tus, méret: 48.7 × 31.5 cm
Ltsz.: 9776

71.

Szitatára
Sitatara, the White Savioress

Tibet, 18. sz.
tanka, vászon, méret: 84 × 48 cm Ltsz.: 6304

72.

Vadzsratára, a „Gyémánt-Megmentő”

Vajratara, the Vajra Savioress

sz.: Vajratārā
helyzetben

Vajrasattva Adibuddha, the Vajra Essence Primordial
Buddha

sz.: Vajrasattva Adibuddha

tib.: Rdo-rje'i sgrol-ma

Tibet, 18–19. sz.

bronz, m.: 23 cm Ltsz.: 57.35

A Sárga Tára (Bhrikuti) egyik ijesztő megjelenési formája.

73.

Kurukullá, a „Vörös Tára”

Kurukulla, the Red Savioress

sz.: Kurukullā

tib.: Ku-ru-ku-le

Mongólia, 19. sz.

bronz aranyozva, m.: 10.7 cm Ltsz.: 63.71

A gazdagság egyik istennője. A legendák szerint az ő segítségével szerezte az első Dalai Láma hatalmas vagyonát.

74.

Tára

Tara, Savioress

Mongólia, 18–19. sz.

bronz aranyozva, m.: 17 cm Ltsz.: 68.21

75.

Hévadzsra, az „Örök gyémánt” védőisten (ji-dam) női energiájával (saktijával)

Hevajra, the Eternal Vajra tutelary god

sz.: Hévajra

tib.: Kye rdo-rje

Nepál, 18. sz. vége

vörösréz aranyozva, m.: 18.3 cm Ltsz.: 925

A ji-dam istenségek a lamaista panteonban a gondviselő-, védőistenségek csoportját képezik. Általában minden szerzetes választ magának egész életére szóló vagy egy adott időszakban őt segítő védőistent (ji-damot). Bármilyen istenség választható védőistennek, ha elég hatalommal rendelkezik ahhoz, hogy megvédjen a rosszindulatú démonoktól, stb. Lehetnek ji-damok tehát a dhjānibudhák és dhjānibódhiszattvák is. A legnépszerűbb a ji-dam istenségek jab-jum (apa-anya forma: istenség női társával ölelkező-egyesülő helyzetben) és tantrikus (több kar, több fej) formában való tisztelete, mivel ezek jelképezik a legszembeszökőbbben az erőt és a hatalmat.

76.

Samvara ji-dam, a „Legnagyobb boldogság” védőisten

Samvara, the Best Happiness tutelary god

sz.: Šamvara

tib.: Bde-mchog

Kína, 19. sz.

vörösréz, m.: 16.7 cm Ltsz.: 69.116

77.

Samvara ji-dam

Samvara, the Best Happiness tutelary god

Tibet, 17–18. sz.

bronz, m.: 14 cm Ltsz.: 60.15

Női energiája (sakti) hiányzik.

72.

75.

87.

92.

92. a

95.

78.

Kálacsakra, az „Időkerék” ji-dam istenség mandalája (mágikus diagramja)

Mandala of Kalacakra, the Wheel of Time tutelary god sz.: Kálacsakra

tib.: Dpal-dus-kyi 'khor-lo

Tibet, 18. sz. második fele

tanka, vászon, méret: 87 × 78 cm Ltsz.: 6305

A körbezárt négyzet a Szuméru, az istenek hegye, a kör négy külső íve a világtájakat jelzi. A diagram középső körében Kálacsakra látható női energiájával.

79.

Mahákála dharmapála a „Nagy Fekete” tanvédő isten

Mahakala, the Great Black defender of the faith

sz.: Mahākāla, dharmapāla

tib.: Mgon-po čhos-skyon

Nepál, 17–18. sz.

bronz, m.: 30.7 cm Ltsz.: 52.180

A dharmapálák (tanvédő istenek) majdnem kivétel nélkül haragvó, ijesztő megjelenésűek, hiszen a Tan ellenségeiben, a vétkezőkben kell, hogy félelmet kiváltsanak. Díszük általában: emberi koponyafüzér, koponyakorona. A szelíd istenek dicsőfnye helyett lángnyelv veszi körül őket.

80.

Mahákála dharmapála

Mahakala, the Great Black defender of the faith

Tibet, 17. sz.

bronz, m.: 9.5 cm Ltsz.: 924

81.

Mahákála Mgon-dkar dharmapála, a „Fehér Úr” tanvédő isten

Mahakala as the White Lord

tib.: Mgon-po dkar-po

Mongólia, 18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 15.5 cm Ltsz.: 60.16

Mahākāla egyik megjelenési formája.

82.

Vadzsrabhairava dharmapála, a „Gyémántjogarával félelmet adó” tanvédő isten

Vajrabhairava, defender of the faith with Fear-inspiring Vajra

sz.: Vajrabhairava

tib.: Rdo-rje 'jigs-byed

Mongólia, 19. sz. vége

tanka, vászon, méret: 32 × 50 cm Ltsz.: 79.20

Vadzsrabhairava Jamántaka dharmapálának egyik megjelenési formája. Jamántaka a halál urának, „Jamának legyőzője”. Minden egyes Jamántaka Mandzsusri dhjáni-bódhiszattvának, a Bölcsesség urának ijesztő megjelenési formája.

83.

Vadzsrabhairava dharmapála

Vajrabhairava, defender of the faith with Fear-inspiring Vajra

Tibet, 18. sz. első fele

tanka, vászon, méret: 88 × 63 cm Ltsz.: 1181

84.

Vadzsrabhairava dharmapála

Vajrabhairava, defender of the faith with Fear-inspiring Vajra

Tibet, 19. sz. (?)

tanka, vászon, méret: 81 × 54 cm Ltsz.: 6307

85.

Vadzsrabhairava dharmapála

Vajrabhairava, defender of the faith with Fear-inspiring Vajra

Mongólia, 19. sz. első fele

vörösréz aranyozva, m.: 27 cm Ltsz.: 67.27

86.

Jama, a „Halál Ura” dharmapála nővérével, Jamival

Yama, the Lord of the Death with his Sister Yami

sz.: Yama

tib.: Gšin-rje

Tibet, 20. sz.

tanka, vászon, méret: 59 × 41.7 cm Ltsz.: 9781

Jama nem más, mint a szelíd Avalókitésvarának, a Kegyelem urának haragvó megjelenése.

87.

Hajagríva dharmapála, a „Lófejű” tanvédő isten

Hayagriva, the Horse-headed defender of the faith

sz.: Hayagriva

tib.: Rta-mgrin

Kína, 19. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 20.5 cm Ltsz.: 7746

88.

Srídévi dharmapála, a „Győzedelmes Istennő” tanvédő isten

Sridevi, the Glorious Goddess

sz.: Srīdevī

tib.: Lha-mo

Mongólia, 1900 körül

tanka, vászon, méret: 64 × 44 cm Ltsz.: 81.36

Az egyetlen női tanvédő isten, a dalai lámák oltalmazójának tekintik. Igen félnek rosszindulatától, mivel ő az, aki az emberekre zúdíthatja a betegségeket.

89.

Srídévi dharmapála

Sridevi, the Glorious Goddess

Mongólia, 19. sz. első fele

vörösréz aranyozva, m.: 25 cm Ltsz.: 76.42

90.

Dharmapála

Dharmapala, Defender of the Faith

Tibet, 18. sz.

bronz aranyozva, m.: 37 cm Ltsz.: 4396

91.

Gautama Sákjamuni Buddha és a szobor belsejében talált ereklyék

Gautama Shakyamuni Buddha and the contents of the image

Kína, 18. sz.

sárgaréz aranyozva, m.: 16.3 cm Ltsz.: L. 569

92.

Fehér Tára és a szobor belsejében talált ereklyék

Sitatara and the contents of the image

Tibet, 16–17. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 17 cm Ltsz.: L. 87

93.

Sztúpa alakú ereklyetartó az ereklyékkel

Miniature stupa and its contents

sz.: stüpa

tib.: mēhod-rten

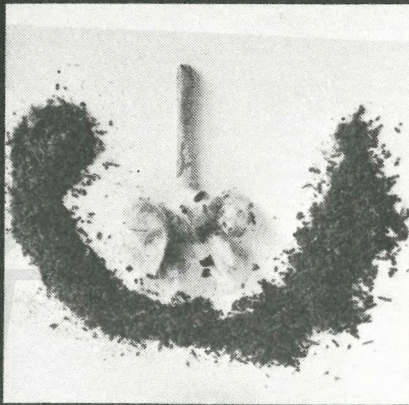
Tibet, 19. sz. első fele

vörösréz aranyozva, m.: 17.7 cm Ltsz.: 28.58

A sztúpa Tibetben mshod-rten néven található meg. Az indiai sztúpa eredetileg királyi méltóságok sírhalmá volt, majd a buddhista építészetben vált Buddha halotti emlékművévé, s a különböző Buddhát idéző ereklyék hordozó-

97.

97.a

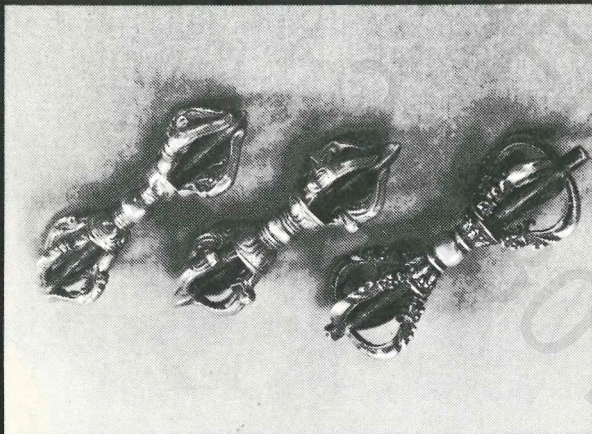
105.

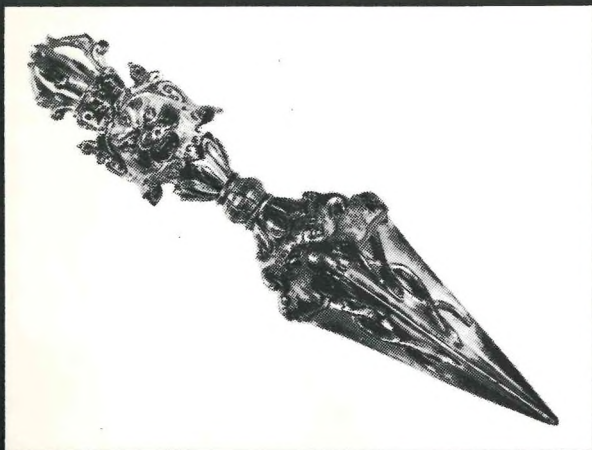
100.

101. 102. 103.

106.

jává. A sztúpa Buddha halálát, Nirvánába jutását szimbolizálja elsődlegesen. Amellett, hogy a tibeti építészet egy jellegzetes építménye, miniatűr formában, kultikus tárgyként megtalálható az oltárokon is.

94.

Zöld Tára és a szobor belsejében talált ereklyék
Shyamatarara and the contents of the image

Kína, 19. sz. vége

vörösréz aranyozva, m.: 15.6 cm Ltsz.: 69.120

95.

A 21. sz. Gautama Sákjamuni szobor belsejében talált ereklyék

Contents of the image of Gautama Shakyamuni, No. 21.

Tibet/Nepál, 18. sz.

96.

A 67. sz. Fehér Tára szobor belsejében talált ereklyék

Contents of the image of Sitatara, No. 67.

Tibet/Kína, 18. sz.

97.

Fogadalmi tábla és a belsejében talált ereklyék, Szattvavadszri ábrázolásával

Votive image of Sattvavajri and the contents of the votive tablet

tib.: cha-cha

Kína, 19. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 85 cm Ltsz.: 50.119

A fogadalmi táblák (cha-chák) a hívók fogadalmi felajánlásának egyik fajtája. A kolostori és házi oltároknak tartozékai, melyeket az áldozó az istenségnek felajánlott tárgyként az oltárra tesz. A cha-chák készülhetnek agyagból, bronzból, rézből, ezüsből, s a hívó anyagi lehetőségeihez mérten vásárolhat ilyet vagy olyat a készítőktől. A cha-chákat formából öntik, s hátlapjukra általában ráírják az ábrázolt istenség nevét, s a hozzá intézett invokációt. A táblácska belsejében elhelyezett ereklyék, mint a szobrok esetében is, a tárgynak szentséget, „lelket” adnak.

98.

Fehér Tára

Sitatara

Nepál, 20. sz.

fametszet, papír, fekete tus, méret: 48 x 34 cm

Ltsz.: 78.40

99.

Szaraszvatí női bódhiszattvát ábrázoló tanka hátlapja

Tanka with the image of Sarasvati

Tibet, 17-18. sz.

tanka, vásznon, méret: 96.5 x 53 cm Ltsz.: 6303

A hátlapon a festménynek szentséget adó, dévanagari betűkkel írt „Om Ah Húm” mantra (varázsfórmula) olvasható négy helyen. Csupán a hátlapra ránézve kikövetkeztethető az ábrázolt istenségek vásznon való helye, mivel az istenképmások felavatásának szabályai szerint az „Om” szótag mindig az istenség fejénél, az „Ah” a torkánál, s a „Húm” pedig a szívénél található.

100.

Koponyacsészé

Skull cup

sz.: kapála

tib.: thod-phor

Tibet, 18. sz. vége

embercsont, bronz foglalát, méret: 18 x 14.5 cm

Ltsz.: 6058

A lamaista szertartásokon a halhatatlanság italával (amrita, bdúd-rci) teli koponyacsészéket ajánlanak fel az iste-

neknek. A halhatatlanság italát sör vagy más szeszes ital jelképezi. A csészének emberi koponyából kell készülnie, s előírások szabják meg azt is, hogy milyen méretű, színű stb. koponya a megfelelő.

101.

Vadzsrá, gyémántjogar

Vajra

sz.: vajra

tib.: rdo-rje

Tibet, 18. sz.

harangbronz, m.: 11.5 cm Ltsz.: 70.5

A tantrista buddhizmusnak egyik legfontosabb szertartási tárgya a vadzsra. A tibeti gyémántjogar indiai eredetű. Tibetben az i. sz. 8. sz.-ban az indiai mester, Padmaszambhava kezdte fegyverként használni a Tan ellenségei ellen. A vadzsra elsődlegesen az Ósbuddha, az Abszolút szimbóluma.

102.

Vadzsrá

Vajra

Tibet, 18. sz.

harangbronz, m.: 10,5 cm Ltsz.: 82.96

103.

Vadzsrá

Vajra

Tibet, 18. sz.

harangbronz, m.: 10.2 cm Ltsz.: 2928

104.

Csengő

Bell

sz.: ghaṅṭā

tib.: dril-bu

Tibet, 18. sz.

harangbronz, m.: 11.5 cm Ltsz.: 70.4

A lamaista szertartásokon a vadzsrát és a csengőt együtt használják, s mindkettő megtalálható az oltárokon. A vadzsra és a csengő férj és feleség, a férfi és a női princípium, a könnyörületesség (karuná) illetve a bölcsesség (pradsznyá) szimbóluma. Amint a szertartás során a láma rituális kézmozdulatokkal maga előtt mozgatja őket, misztikus egyesülésüket jelképezi.

105.

Csengő

Bell

Tibet, 18. sz.

Harangbronz, m.: 15 cm Ltsz.: 82.95

106.

Phur-bu, szertartási tőr

Magic dagger

tib.: phur-bu

Tibet/Mongólia, 19. sz. eleje

vörösréz aranyozva, m.: 24 cm Ltsz.: 81.40

A phur-bu három-élű varázstőr, a démonűző szertartásokon használják.

107.

Sztúpa alakú ereklyetartó

Miniature stupa

Nepál, 19. sz. második fele

bronz, m.: 19.2 cm Ltsz.: 55.27

108.

Szertartási korona

Ritual crown

Nepál/Szikkim, 18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 29 cm Ltsz.: 2480

108.

111.

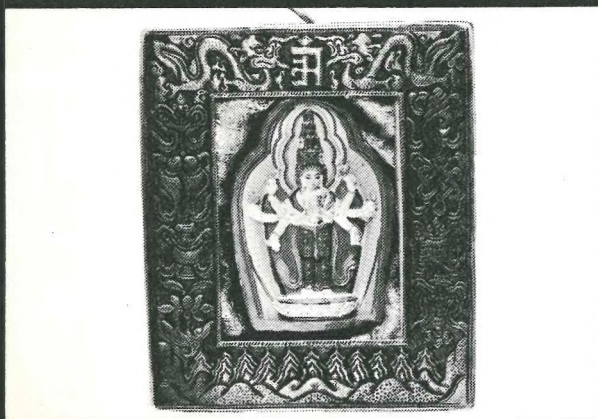
125.

128.

129.

134.

Magas rangú lámák ünnepi viselete. A korona tetején hiányzik a vadzsra vagy sztúpa oromdíz.

109.

Szertartási korona

Ritual crown

Nepál/Szikkim, 18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 26 cm Ltsz.: 3262

110.

Mandala, mágikus diagram

Mandala, magic diagram

Tibet, 20. sz.

vörösréz, méret: 30 x 27 cm Ltsz.: 71.6

Felül középen Arapacsana Mandzsusri, balra Avalókitésvara dhjánibódhisztava Sadaksari megjelenése, jobbra Vadzsrapáni dhjánibódhisztava.

111.

Vajlámpás

Butter lamp

tib.: mchod-me

Tibet, 19. sz.

ezüst, m.: 12 cm Ltsz.: 73.26

Tibetben gyertya helyett vajlámpásokat használnak a szertartások alatt. A kanócot az edény közepén található lyukba helyezik, majd olvasztott vajat öntenek rá. Az olvasztott vaj a hideg levegőn gyorsan megszilárdul, s éles, fehér lánggal ég.

112.

Templomi lámpás

Lamp

Nepál, 19. sz. második fele

bronz, m.: 19.2 cm Ltsz.: 55.752

113.

Templomi lámpás

Lamp

Nepál, 19. sz.

bronz, m.: 19.1 cm Ltsz.: 58.28

114.

Khakkhara, a szerzetesek csengős botjának feje

Alarm-staff of the mendicant monks

sz.: khakkhara

tib.: 'khar-gsil

Nepál, bizonytalan korú

bronz, m.: 14.9 cm Ltsz.: 6573

A khakkhara indiai eredetű, a szerzetesek „zaj-botja” volt azokban az időkben, amikor még vándorolva, koldulva állandóan úton voltak. A kolduló szerzetesek a „zaj-bot” zörgetésével próbálták az elmélyedést zavaró világi zajokat kiküszöbölni, valamint így figyelmeztettek embert, átlatot jövetelükre.

115.

Cha-cha, fogadalmi tábla

Votive tablet with the image of Mahasahasrapramardini

Kína, 19. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 8.5 cm Ltsz.: 50.117

A cha-chán az „Öt nagy védelmező” (Mahápanycsaraksá) varázslóistennő egyike, Mahászahaszrapramardini, az „Ezret legyőző nagy istennő” látható. Rossz szellemek elleni varázslatoknál szokták segítségül hívni.

116.

Cha-cha, fogadalmi tábla

Votive tablet with the image of the four-headed Mahakala

Kína, 19. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 8.5 cm Ltsz.: 50.116
A cha-cha a 4 fejű Mahákála dharmapálát ábrázolja.

117.
Cha-cha, fogadalmi tábla
Votive tablet with the image of Sinhavahana Mahakala
Kína, 19. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 8.5 cm Ltsz.: 50.114
A cha-chán Mahákála dharmapála egyik megjelenési formája látható, hátsállata oroszlán (szinhaváhana).

118.
Cha-cha, fogadalmi tábla
Votive tablet with the image of Sinhavahana Mahakala
Kína, 19. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 8.5 cm Ltsz.: 50.115
Mahákála egy megjelenési formája (Kákászja Karmanátha).

119.
Cha-cha, fogadalmi tábla
Votive tablet with the image of the Two-handed Vajra-Sarasvati
Kína, 19. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 8.5 cm Ltsz.: 50.118
Szaraszvati női bódhiszattva egyik megjelenési formája, Dvibhudzsavadzsraszaraszvati, a „Kétkarú Gyémánt-Szaraszvati”.

120.
Szinhavaktrá, az „Oroszlánarcú” dákini
Sinhavaktra, the Lion-headed dakini
sz.: Simhavaktrā dākini
tib.: Señ-ge gdan-čan mkha'-'gro-ma
Tibet, 18. sz.

tanka, vászon, méret: 84 × 50 cm Ltsz.: 6300
A dákinik női istenségek, általában természetfeletti erő (sziddhi) eléréséért fohászkodnak hozzájuk.

121.
A kathmandui nagy sztúpa, fogadalmi képen, alul a föl-
ajánlók ábrázolása

The Great Stupa in Kathmandu
Nepál, 19. sz. első fele
tanka, vászon, m.: 80 × 50 cm Ltsz.: 51.107

122.
Imamalom kupakja
Prayer-wheel
tib.: mani 'khor-lo
Tibet/Mongólia, 19. sz.

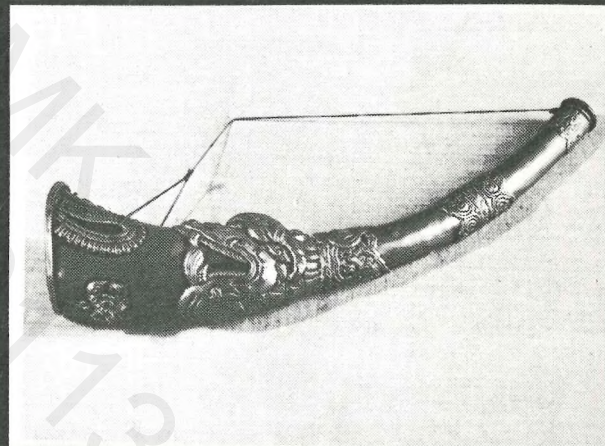
vörösréz, m.: 9 cm Ltsz.: 59.105
Az imamalmot a hívők használják, belsejében általában az „Om mani padmé hűm” vagy más varázsszavakkal sűrűn teleírt imatekereszt helyeznek el. Az imamalom egyetlen forgatása a papírra írt összes ima elmondásával egyenértékű.

123.
Imatekeres
Roll of paper with Tibetan mantras
Tibet, 19. sz.
papír, m.: 9.5 cm Ltsz.: 53.4

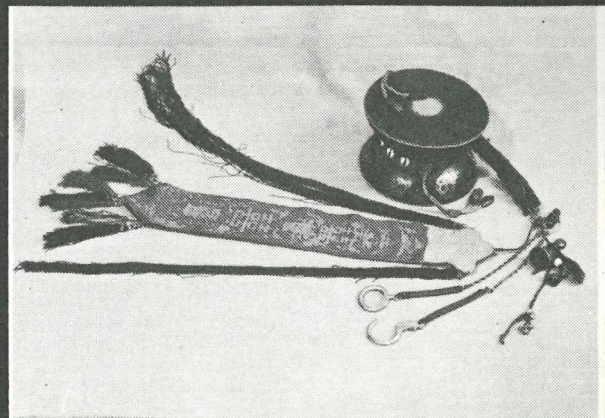
124.
Imamalom
Prayer-wheel
Mongólia, 19. sz.
vörösréz, ezüst, selyem, papír, m.: 11 × 9.2 cm Ltsz.: 79.8

148.

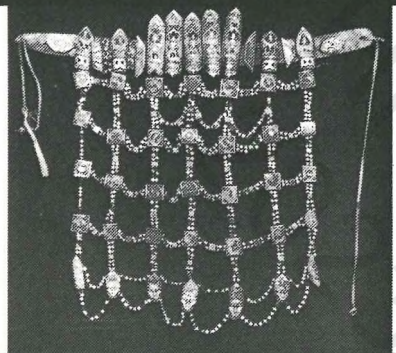
150.

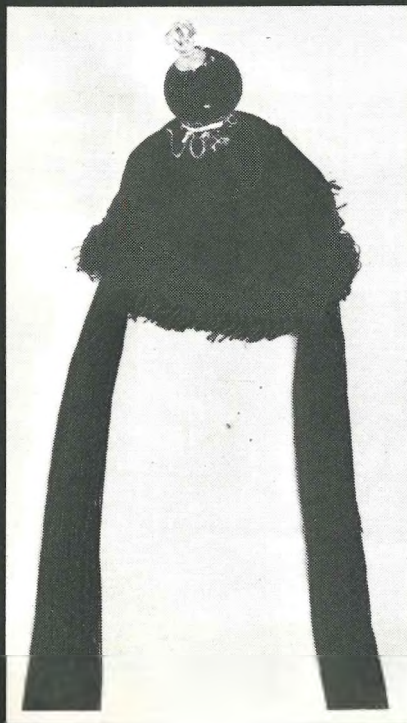
151.

154.

156.

158.

125.

Imamalom
Prayer-wheel
Mongólia, 19. sz.
réz, méret: 28 × 15 cm Ltsz.: 76.54

126.

Olvasó
Rosary
sz.: málā
tib.: `phreñ-ba
Mongólia, 18–19. sz.
korall, m.: 42 cm Ltsz.: 68.31

127.

Olvasó
Rosary
Mongólia, 19. sz.
fa, üveg, kvarc, m.: 50 cm Ltsz.: 79.13

128.

Olvasótartó doboz, tetején Garuda alakja
Silver box

Nepál, 19. sz. első fele
ezüst, féldrágakövekkel, méret: 15 × 6.7 cm Ltsz.: 937

129.

Olvasótartó doboz
Copper box
Nepál, 19. sz. közepe
vörösréz, méret: 20.5 × 6.5 cm Ltsz.: 61.58

130.

Mani kő, az „Om mani padmé hüm” felirattal
Mani stone with the Om mani padme hum inscription
Tibet, bizonytalan korú
szürke pala, méret: 24 × 16 cm Ltsz.: 51.56
Tibetben az Indiából származó „Om mani padmé hüm”
6 szótagú imaformula a legelterjedtebb. Ezt mondják röviden „mani”-nak. A tibeti táj jellegzetességei a mani falak,
azaz az utak mentén egymásra halmozott kövek, melyekre a „mani” vagy más szent formulákat vésnek.

131.

Mani kő, a „Szangsz-rgjasz” felirattal
Mani stone with the Sangs-rgyas inscription
Tibet, bizonytalan korú
szürke pala, méret: 33 × 17.5 cm Ltsz.: 69.142
A tibeti „szangsz-rgjasz” szó a „buddha” szóval egyenértékű.

132.

Imazászló, tibeti imaszöveggel
Prayer flag
Tibet, 20. sz. eleje
fametszet, vászon, tus, méret: 48.3 × 37 cm Ltsz.: 58.3

133.

Amulettartó Fehér Tára képével
Charm-box with the image of Sitatara

tib.: ga'u
Tibet/Mongólia, 19. sz.
ezüst, méret: 9 × 8 cm Ltsz.: 81.4

A szerencsétlenséget, betegséget okozó rosszindulatú szellemek kiengesztelésére a tibetiek különböző amuletteket használnak. Az amuletteket őrző amulettartókat a nyakukban, csuklójukon, vállsájukon, övükön hordják, vagy a házi oltárra állítják. Amulettek lehetnek papírra nyomott talizmánok, megszentelt gabonamagvak, földdarabkák, szent emberek ruhafoszlányai, istenképmások.

134.
Amulettartó, a 11 fejű Avalókitésvarát ábrázoló cha-
chával
Charm-box with the votive tablet of the Eleven headed
Avalokiteshvara
Mongólia, 19. sz. második fele
vörösréz, ezüst, selyem, agyag, méret: 10.6 × 9 cm
Ltsz.: 79.12

135.
Amulettartó, Gautama Sákjamuni szobrával
Charm-box with the image of Gautama Shakyamuni
Buddha
Nepál, 19. sz.
vörösréz aranyozva, m.: 18 cm Ltsz.: 58.5

136.
Amulettartó, Sridévi dharmapálát ábrázoló cha-chával
Charm-box with the votive image of Sridevi
Tibet, 19. sz.
vörösréz aranyozva, agyag, m.: 4.5 cm Ltsz.: 82.97

137.
Ereklyetartó doboz
Copper box for charms
Tibet, 19. sz.
vörösréz, ezüst, átm.: 8.3 cm Ltsz.: 938

138.
Amulettartóba való fogadalmi kép, Gautama Sákjamuni
Votive image of Gautama Shakyamuni Buddha
Mongólia, 19–20. sz.
vászon, méret: 4.5 × 4.1 cm Ltsz.: 69.37

139.
Amulettartóba való fogadalmi kép, Amitájusz dhjáni-
buddha
Votive image of Amitayus
Mongólia, 19–20. sz.
vászon, méret: 4.6 × 3.8 cm Ltsz.: 69.38

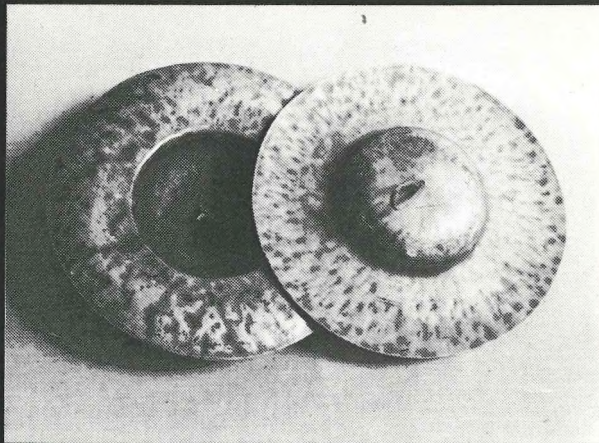
140.
Amulettartóba való fogadalmi kép, Szarvabuddha-dákiní
Votive image of Sarvabuddha-dakini
Mongólia, 19–20. sz.
vászon, méret: 5.4 × 4.6 cm Ltsz.: 69.35

141.
Amulettartóba való fogadalmi kép, Ácsárja Vadzsrápáni
dhjáni-bódhiszattva
Votive image of Acarya Vajrapani
Mongólia, 19–20. sz.
vászon, méret: 8.6 × 7.1 cm Ltsz.: 63.47

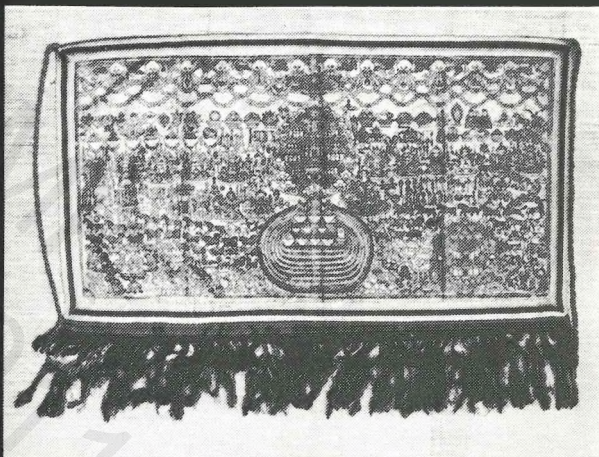
142.
Amulettartóba való fogadalmi kép, Vadzsravaráhi, a
„Gyémántdisznó” dákiní
Votive image of Vajravarahi
Mongólia, 19–20. sz.
vászon, méret: 7.6 × 6.4 cm Ltsz.: 63.48

143.
Amulettartóba való fogadalmi kép, Padmaszambhava
Votive image of Padmasambhava
Mongólia, 19–20. sz.
vászon, méret: 6.8 × 5.7 cm Ltsz.: 63.46

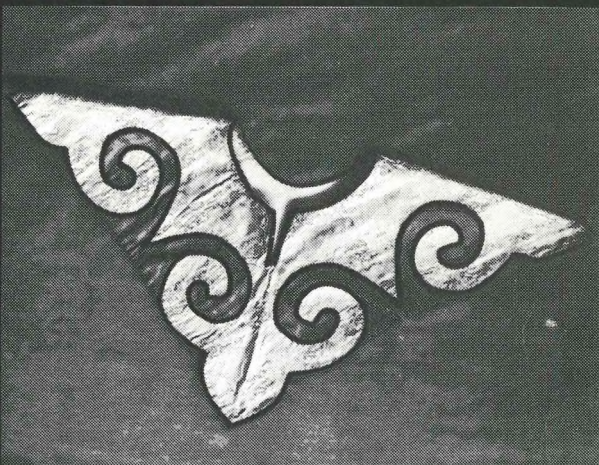
144.
Fogadalmi kép, Mandzsusri dhjáni-bódhiszattva
Votive image of Manjusri
Mongólia, 20. sz.
vászon, méret: 14 × 11.3 cm Ltsz.: 73.33

152.

157.

159.

168. 169.

170.

173.

145.

Amulettartóba való cha-cha, Gautama Sákjamuni Votive tablet of Gautama Shakyamuni Buddha Mongólia, 19. sz. második fele agyag, méret: 2.9 × 1 cm Ltsz.: 73.34

146.

Amulettartóba való cha-cha, Gautama Sákjamuni Votive tablet of Gautama Shakyamuni Buddha Mongólia, 19. sz. agyag, méret: 3.5 × 3 cm Ltsz.: 68.20

147.

Cha-cha öntőforma
Mould for stupa-shaped votive tablet
Mongólia, 19. sz.
réz, méret: 9 × 9 cm Ltsz.: 75.13

148.

Lámásíp
Thigh bone trumpet
tib.: rkan-glin
Mongólia, 19. sz. vége
embercsont, festett bőr, m.: 30 cm Ltsz.: 68.46

A tibeti egyházi zenekar majdnem teljesen fúvós- és ütőhangszereket használ. A lámásípot számtalan szertartáson használják, amelynek a hit szerint emberi lábszárcsontból és emberbőrből kell készülnie, hogy hathatós legyen démonűzésre.

149.

Kagylókürt, a fémfoglatat hiányzik
sz.: šaŋkha
tib.: dun
Mongólia, 19. sz.

tengeri kagyló, m.: 18.5 cm Ltsz.: 67.46

A kagylókürt nemcsak a tibetiek, hanem sok más nép számára is mágikus erővel rendelkező hangszer volt. Megtaláljuk hangszerként a tibeti egyházi zenekarban, s kultikus tárgyként, áldozati csészeként a szertartások kelléke.

150.

Rituális trombita
Trumpet
tib.: zaŋs-dun
Mongólia, 19. sz.
sárgaréz, m.: 40 cm Ltsz.: 79.6

Különböző szertartásokon, az egyházi zenekarban mindig párosával használják.

151.

Rituális dob
Drum
Mongólia, 19. sz.
selyem, vászon, bőr m.: 22 cm Ltsz.: 81.39

152.

Cintányér
Large cymbals
tib.: rol-mo
Mongólia, 1900 körül
sárgaréz, m.: 32 cm Ltsz.: 81.432

Megtalálható az egyházi zenekarban, különböző szertartásokon

153.

Damaru, kézidob
Hand-drum
sz.: damaru
tib.: da-ma-ru/rna-čhun
Tibet, 19. sz.
bőr, fa, vászon, csont, m.: 10 cm Ltsz.: 82.166

A damaru kis kézidob. Az egyházi zenekarban ritkábban használják. A szent könyvek közös olvasása közben a damarival próbálják az istenek figyelmét felkelteni.

154.

Hévadzsra mandalája (mágikus diagramja)

The mandala of Hevajra

Nepál, 18. sz. vége – 19. sz. eleje

tanka, vászon, méret: 111 × 72 cm Ltsz.: 50.786

155.

Mahákála dharmapála, mint a „Sátrak védelmezője”

Mahakala as the Tent Lord

sz.: Pañjaranātha

tib.: Gur-gyi mgon-po

tanka, vászon, méret: 129 × 73 cm Ltsz.: L. 63

156.

Csontkötény

Bone apron

Tibet, 18. sz. vége

embercsont, méret: 70 × 42 cm Ltsz.: L. 62.6

157.

Rituális kötény

Ceremonial linen apron

Mongólia, 19. sz.

vászon, méret: 59.5 × 41 cm Ltsz.: 71.4

158.

Fejfedő, szertartási ruházat része

Cap, part of ceremonial clothing

Mongólia, 20. sz. eleje

bársony, m.: 25 cm Ltsz.: 83.138

159.

Vállkendő, szertartási ruházat része

Tippet, part of ceremonial clothing

Mongólia, 20. sz. eleje

selyem, m.: 62 × 60 cm Ltsz.: 83.139

160.

Kötény, szertartási ruházat része

Silk apron, part of ceremonial clothing

Mongólia, 20. sz. eleje

selyem, méret: 47 × 34 cm Ltsz.: 83.140

161.

Ruhadisz, szertartási ruházat része

Ornamental part of ceremonial clothing

Mongólia, 20. sz. eleje

selyem, méret: 63 × 27.5 cm Ltsz.: 83.141

162.

Ajándékkendő pár, szerencsét hozó ajándéknak adták

Pair of scarfs

Tibet, 1955 körül

gyapjú, méret: 20 × 17 cm Ltsz.: 57.188–189

163.

Szőnyegpár, sárkányok és fönixek képével

Pair of rugs

Tibet, 1955 körül

gyapjú, méret: 174 × 90 cm Ltsz.: 57.183–184

164.

Szőnyeg, lótuszmintával

One of a pair of rugs

Tibet, 1955 körül

gyapot és gyapjú, méret: 176 × 90 cm Ltsz.: 57.186

165.

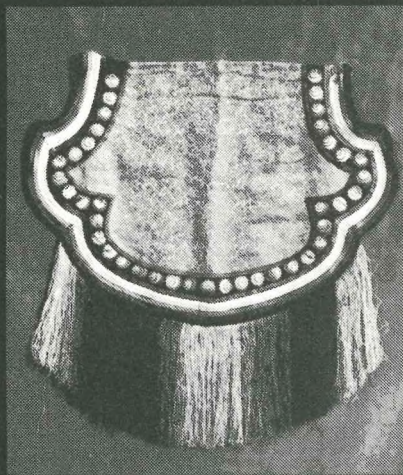
Nyeregtakaró készlet

Saddle-cover

Tibet, 1955 körül

gyapot és gyapjú, méret: 126 × 48 cm; 86 × 57 cm

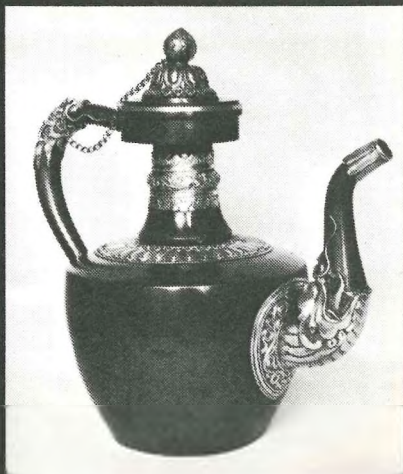
Ltsz.: 57.187

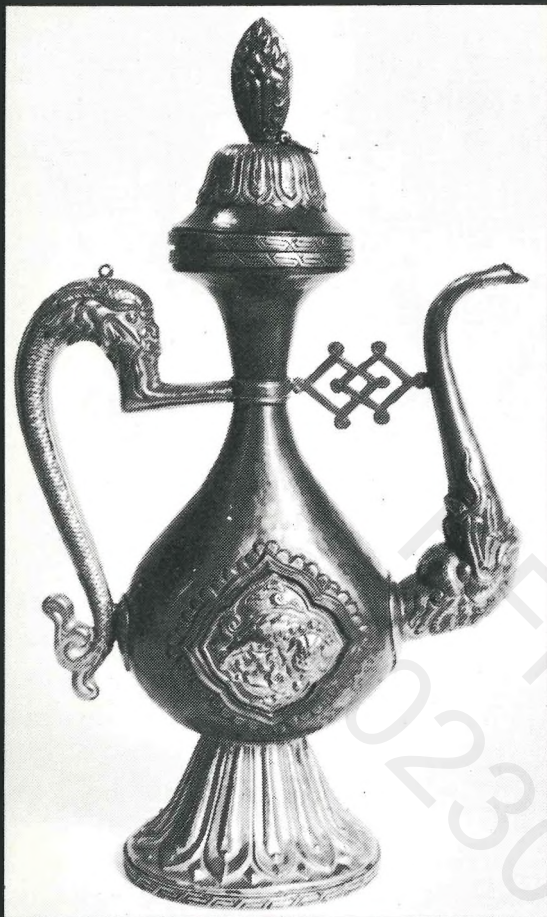
160.

172.

174.

166.

Lamaista textilkép, Aksóhja dhjánibuddha mint ji-dam istenség, női energiájával (saktijával)

Appliqué tanka with the image of Aksobhya as a tutelary deity)

Mongólia, 20. sz.

applikált selyem, méret: 227 × 123 cm Ltsz.: 81.5

167.

Teáskanna

Tea-pot

Tibet, 1955 körül

cserép, ezüst, m.: 30 cm Ltsz.: 57.192

168.

Teáscsésze talpzata és fedele

Silver stand and cover

Tibet, 1955 körül

ezüst, m.: 19 cm Ltsz.: 57.193–194

169.

Csésze

Jade bowl

Kína, 19. sz.

jáde, m.: 6 cm Ltsz.: 3200

170.

Teáscsésze tokja

Bowl's container

Tibet, 19. sz.

öntött vas, m.: 6.9 cm Ltsz.: 6162

171.

Korsó

Jug

Nepál, 18. sz.

sárgaréz, m.: 51.5 cm Ltsz.: 62.549

172.

Korsó

Jug

Nepál, 18. sz.

sárgaréz, m.: 32.6 cm Ltsz.: 62.550

173.

Korsó

Jug

Nepál, 18–19. sz.

fa és sárgaréz, m.: 31 cm Ltsz.: 52.551

174.

Teáskanna

Tea-pot

Tibet, 19. sz.

réz, ezüst, m.: 31 cm Ltsz.: L. 52.66

175.

Vizeskanna

Water-jug

Tibet, 19. sz.

réz aranyozva, m.: 37 cm Ltsz.: 82.78

176.

Vízköpő, templomi ereszcatornáról

Makara-head finial

Nepál, 18. sz.

sárgaréz, m.: 46.6 cm Ltsz.: 2478

177.

Épület tetődíszének darabja

Makara head

Nepál, 18. sz.

vörösréz aranyozva, m.: 7.6 cm Ltsz.: 390

178.
Szenteltvíztartó
Holy water vessel
Nepál/Tibet, 18. sz.
bronz, türkiz, m.: 30.2 cm Ltsz.: 69.122
179.
Dicsfény ív
Bronze halo
Nepál, 17. sz.
bronz aranyozva, m.: 18 cm Ltsz.: 56.49
180.
Dicsfény ív
Bronze halo
Nepál, 18. sz.
bronz, m.: 39.3 cm Ltsz.: 3054
181.
Dicsfény ív
Bronze halo
Nepál, 17–18. sz.
réz, vas, méret: 30 × 20 cm Ltsz.: 6153
182.
Diszlemez Garuda alakjával
Relief of Garuda
Nepál, 19. sz.
vörösréz aranyozva, m.: 15.5 cm Ltsz.: 343
183.
Diszlemez Mahákála alakjával
Relief of Mahakala
Nepál, 19. sz.
vörösréz aranyozva, m.: 22.5 cm Ltsz.: 3063
184.
Oroszlánszobor
Lion's statue
Nepál, 15–16. sz.
bronz, m.: 22.7 cm Ltsz.: 51.106
185.
Garuda
Garuda
Tibet/Mongólia, 18. sz. első fele
tanka, vászon, méret: 62 × 37.5 cm Ltsz.: L. 571
186.
Nyomódúcok tibeti írással, könyvkészítésre
Woodblocks with Tibetan letters
Mongólia, 19. sz. vége
fa, vörös tusnyomokkal, méret: 14.5 × 5.5 cm
Ltsz.: 60.4–13
Keleten a könyvnyomtatás a dúcnyomás bevezetésével kezdődött. Tibetben a legelterjedtebb mindig a fadúcnyomás volt, s csak igen kevés helyen használtak fémnyomódúcokat.
187.
Könyvtábla
Book cover
Nepál, 19. sz.
fa, festett, méret: 63 × 21 cm Ltsz.: 50.147
A tibeti könyvlapokat elől és hátul egy-egy könyvtábla szorítja össze.
188.
Könyvtábla
Book cover
Nepál, 18. sz.
fa, faragott, méret: 37 × 14.5 cm Ltsz.: 54.3
189.
Könyvtábla
Book cover
Nepál, 18. sz.
fa, faragott, méret: 36.5 × 14,5 cm Ltsz.: 52.144
190.
Írószertartó tok
Pen case
Tibet, 19. sz.
sárgaréz aranyozva, m.: 41.5 cm Ltsz.: 61.59
191.
Az „Öt nagy védelmező” című könyv
Nepalese book, Mahapancarakasutrani
sz.: Pañcarakšā
Nepál, 1675.
papír, lakkfestés, fatáblák, méret: 43 × 12 cm Ltsz.: 6120
A tibeti könyv kötetlen lapokból áll, melyeket könyvtáblák közé szorítanak, majd vászon vagy selymekendőbe csomagolnak, s bőrszíjjal kötnek át. A lapok formája Indiából származik, a korábbi kézzel írt pálmalevél-csikokra emlékeztet. A nepáli buddhista könyvek zöme, mint a fenti könyv is, az indiai eredetű lancia betűkkel íródott.
192.
A Szuvarnaprabhászamahájána szútra, azaz „Az aranyfény mahájána-szútra” tibeti fordítása
Book from Mongolia, The Golden Light Mahayana-sutra
sz.: Suvarnaprabhāsa mahāyānasūtra
tib.: 'Phags-pa gser-'od dam-pa mdo-sde'i dbaṅ-po'i rgyal-po žes bya-ba thegs čhen-po'i mdo
Mongólia, 18–19. sz.
papír, fa, vászon, méret: 40.5 × 11 cm Ltsz.: 60.14
193.
Lamaista pokolképeket ábrázoló könyv
Book from Mongolia depicting the Lamaist hells
Mongólia, 19. sz.
papír, méret: 22 × 9 cm Ltsz.: 84.12
194.
Tibeti könyv borítókendője
Linen cover of a Tibetan book
Mongólia, 20. sz. eleje
vászon, méret: 72 × 69 cm Ltsz.: 65.94
195.
Cong-kha-pa láma
Tsong-kha-pa lama
tib.: Coṅ-kha-pa
Tibet, 18. sz.
tanka, vászon, méret: 78 × 51 cm Ltsz.: 6572
Cong-kha-pa (1357–1419) a lamaizmus nagy reformátora, a gelukpa rend megalapítója.

Tartalomjegyzék

Előszó

Kőrösi Csoma Sándor útja

Tibet és a lamaizmus

A lamaista művészet

Kéztartások és szimbólumok a lamaista művészetben

Ajánlott irodalom

Summary

Tárgyjegyzék

HFMK
20230113

HFMK
20230113

